

KIÁLLÍTÁSOK

- Otthonra talál(t) a design
A Design Hét Budapest
eseményei az Iparművészeti
Múzeumban (*Novák Piroska*).. **2**
- Koordináták. Jakobovits Márta
keramikuskész kerámia-
és papírművészeti kiállítása
az Erlin Galériában
(*Kozák Csaba*)..... **10**
- Divatmetódika
Karl Lagerfeld életmű-kiállítása
a bonni Bundeskunsthalle-ban
(*Borsos Klára*) **15**
- A város, ahol...
Katona Szabó Erzsébet
textilművész és bőrkollázsai
Marosvásárhelyen
(*Nagy Miklós Kund*) **20**
- Ég és föld között
Láng-Miticzky Katalin textil-
művész kiállítása a Duna
Palotában (*Feledy Balázs*) **25**
- Schrammel Imre keramikus-
művész gyűjteményes kiállítása
a Szombathelyi Képtárban
(*Cebula Anna*) **30**

ÉRTÉKŐRZÉS – ÉRTÉKMENTÉS

- Vogel Frigyes budapesti lakatos-
mester és acélszékei. Adalék
az ipari bútorok magyarországi
történetéhez (*Semsey Balázs*)... **35**
- Határok / Borders. A KKMM –
Nemzetközi Kerámia Stúdió
szimpóziумának zárókiállítása a Museion No.1-ben
(*Monori Laura*)..... **41**

HÍREK **47**

MAGYAR IPARMŰVÉSZET HUNGARIAN APPLIED ARTS



- International Ceramics Studio symposium closing
exhibition at Museion No.1, Budapest (*Laura Monori*) **41**

NEWS **47**

EXHIBITIONS

- Design at home. Events of
Budapest Design Week at
the Museum of Applied Arts,
Budapest (*Piroska Novák*) **2**
- Coordinates. Exhibition of
ceramic and paper works by
ceramic artist Márta Jakobovits
at Erlin Gallery, Budapest
(*Csaba Kozák*)..... **10**
- Modemethode. Oeuvre
exhibition of Karl Lagerfeld
at Bundeskunsthalle, Bonn
(*Klára Borsos*) **15**
- The Town Where... Leather
collages by Erzsébet Katona
Szabó in Târgu Mureş/Maros-
vásárhely (*Miklós Kund Nagy*).. **20**
- Between heaven and earth
Exhibition of textile artist
Katalin Láng-Miticzky at
Duna Palota (Danube Palace),
Budapest (*Balázs Feledy*) **25**
- Ceramic artist Imre Schrammel's
comprehensive exhibition
at the Gallery of Szombathely
(*Anna Cebula*)..... **30**

SAFEGUARDING VALUES

- Budapest locksmith Frigyes Vogel
and his steel chairs. Further
data to the history of industrial
furniture in Hungary
(*Balázs Semsey*)..... **35**
- Határok/ Borders. KKMM

Otthonra talál(t) a design

A Design Hét Budapest eseményei az Iparművészeti Múzeumban

■ Az idén tizenkettedik alkalommal megrendezett Design Hét Budapest rendezvényei közül négy kiállítás és három vásár¹ talált otthonra az Iparművészeti Múzeumban, e tendencia összhangban áll a múzeum hosszú távú céljaival, amelyeknek megfelelően – a tervek szerint – a korábbi évekhez viszonyítva jóval nagyobb hangsúllyal szerepel majd a magyar design-kultúra eredményeinek gyűjtése és bemutatása.

A Design Hét 2015. évi díszvendége Spanyolország volt; az Acción Cultural Española (AC/E) és a Spanyol Királyság Magyarországi Nagykövetségének szervezésében két nagyszabású kiállítással reprezentálta nemzetük kultúrájának gazdagságát és tervezőinek kimeríthetetlen kreativitását. Az egyik a már augusztus elején megnyílt *TAPAS – Spanyol gasztró-design* című tárlat, melyben a *Konyha*, az *Asztal* és az *Étel* hármas

**Nieto Ramón: London LED Lantern kültéri LED lámpatest.
Megrendelő, gyártó: Lumino-Tech Kft. /
Ramón Nieto: London LED Lantern – outdoor LED lamp.
Client/Manufacturer: Lumino-Tech Ltd.**



**Héder János,
Inarchi Kft.:
Rutil lámpatest.
Gyártó: Inarchi Kft. /
János Héder,
Inarchi Ltd.:
Rutile lamp.
Manufacturer:
Inarchi Ltd.**



Lenkei Balázs
(Moholy-Nagy
Művészeti Egyetem,
Budapest): **Stella**
Orientis nagysebességű
magyar expresszvonat.
Sponsor: MÁV Zrt. /
Balázs Lenkei
(Moholy-Nagy
University of Art and
Design, Budapest):
Stella Orientis –
Hungarian
express train.
Sponsor: MÁV Plc.

tematikájában szerepelhetett együtt a napjainkban szinte már nélkülözhetetlen konyhai eszközzé vált botmixer, a neves fine dining étterem, az El Bulli exkluzív terítékei, vagy éppen a spanyol food designer Martí Guixé rendhagyó „alkotásai”. Ugyanez a színes – első látásra kissé túlszűfolt – kavalkád jellemezte a *BID14 – Kollektív képzelet (La Imaginación Colectiva)* című kiállítást is, mely a 2014-ben, Madridban tartott Ibero-amerikai Designbiennále anyagából nyújtott válogatást. A spanyol, portugál és latin-amerikai design eredményeivel együtt a múzeum földszinti keringőjében kapott helyet a Magyar Formatervezési Díj és a Design Management Díj 2015. évi díjazottjainak és kiállítóinak tárlata, valamint a Design Hét Budapest nyitókiállítása *Home Sweet Home* címmel.

A Design Hét Budapest sajtótájékoztatóján² Bendzsel Miklós, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának és a Magyar Formatervezési Tanácsnak az elnöke a sokszínűség és piacorientáltság jelzőivel vezette be

a Magyar Formatervezési Díj idei eredményeit. E jellemzés igen találó, hiszen a design tágan értelmezett fogalmának – tervezett környezet – ennyire szerteágazó irányzatait és példaértékű reprezentánsait nem láthattuk a megelőző években. A fenntartható fejlődés mint a designtudatos tervezés immár kötelezően elvárt szempontja több díjnyertes munkában is kitűnt, így a LED-technológiát alkalmazó, megjelenésében azonban visszafogott, *London LED Lantern* nevű kültéri, elsősorban közterekre szánt lámpatestben. Ugyanezen az energiatakarékos LED-technológián alapul a fényinstallációként (is) funkcionáló *Rutil* lámpatest, amely esetében a névadó ásvány szerkezetét idéző esztétikus formának, illetve a hexagonális alumíniumelemek szabadon kombinálható elhelyezésének – így a felhasználói élménynek – jut hangsúlyosabb szerep. A fenntartható fejlődés nem csupán a takarékos, újrahasznosítható és visszaforgatható energiaforrások sajátja, hanem például a közösségi közlekedésé is, ezt

a *Stella Orientis* nagysebességű magyar expresszsvonat formaterve képviselte a tárlaton.

A New Craft szellemisége a legmarkánsabban az egyik különdíjat kiérdemlő textil- és öltözkollekcióban jelent meg. A *Provo-CUT* öltözékek az anyagokkal és technikákkal folytatott kísérletek révén születtek: tervezőjük neoprén anyagokon ejt vágásokat, melyeknek továbbterjedését speciális, hőre keményedő

Merényi Zita Bettina (Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Budapest): Provo-CUT divat- és textiltervezés / Zita Bettina Merényi (Moholy-Nagy University of Art and Design, Budapest): Provo-CUT – textile and fashion design



Szalkai Dániel (Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Budapest): Perceptual Thinkers alternatív öltözkollekció / Dániel Szalkai (Moholy-Nagy University of Art and Design, Budapest): Perceptual Thinkers – alternative garment collection

festékanyaggal gátolja meg, ennek eredménye a rendkívül dekoratív felület-, struktúra- és faktúrialakítás. Többek között az elektronikus könyvek nagyarányú térhódítása hívta életre *A grill művészete* című kiadványt, amelynek vászonkötésű, egyedi dombornyomást alkalmazó, színvilágában is karakteres borítója pontosan azt a multiszenzoriális élményt adja meg/vissza az olvasónak, amit bináris kódokká egyszerűsített változataik nem tudnak. A grillezést gasztrokulturális kontextusba állító (szakács)könyv egyszersmind jól illusztrálja, hogy a gasztronómiát közel két évtizede tartó kitüntetett figyelem és növekvő népszerűség övezi, amely tendencia a 12. Design Hét programorozatának kínálatában is markánsan kimutatható volt.

A szociálisan érzékeny és elkötelezett gondolkodás, valamint a Design for All integráló szemlélete jellemzi a befogadó tervezést (inclusive design), mely a tár-



sadalom egészével számol, és nem csupán – a valamilyen tényező miatt – elszigetelt csoportokkal. Ezen elvek a gyakorlatban a *Perceptual Thinkers* alternatív öltözkölkollekció darabjaiban öltenek testet, melyek a társadalom tipikus és specifikus fogyasztói – jelen esetben az autizmussal élő emberek – számára egyaránt kényelmes, mindennapi viseletet biztosítanak. A ruhadarabok kialakítása az autizmussal élők érzékelés-központú gondolkodásmódját többletfunkciók hozzáadásával támogatja: a vizuális vagy hangingerek szűrésére/tompítására alkalmas, az elvonulást és elrejtőzést, valamint a gyűjtögetést lehetővé tevő, érdekes arányú és taktilis élményt nyújtó anyagok használata révén.

Elsősorban az egészségügyben, az élelmiszer- és a vegyipar területén dolgozók számára, távolabbról nézve azonban globális szintű problémára kínál megoldást a *Hand-in-Scan* nevű kézhigiéniás szkennel,

amely UV-A fény segítségével térképezi fel és jeleníti meg, hogy a felhasználó megtisztított kezén maradtak-e fertőzés veszélyét hordozó felületek. A szabaddal oltalom alatt álló orvostechológiai innováció és a hozzá tervezett berendezés kiemelkedő jelentőségét mi sem bizonyíthatná jobban, mint hogy a tervezőstúdió a Magyar Formatervezési Díj elismerésével szinte egy időben nyerte el a rangos Red Dot design-díjat is.

A 12. Design Hét Budapest nyitókiállítása a tavalyi tervezésmetodológiai és technológiai fókuszú,³ inkább a szakma érdeklődését célzó tematika után, most a szélesebb közönséghez szóló, populárisabb és közérthetőbb formában nyílt meg. Ahogy a címe is elárulja, központi témája az otthon, hívószavai pedig: a globalizáció nyomán fellépő multikulturalizmus; a retró; a fenntartható fejlődés és az újrahasznosított anyagok használata, valamint a szociális tervezés. Cél-

**Baráth Dávid –
David Barath Design:
A grill művészete –
könyv (oldalpár).
Megrendelő:
M Profood Zrt. Gyártó:
MPB Hungary Kft. /
Dávid Baráth –
David Barath Design:
The Art of Grill – book
design (pair of pages).
Client: M Profood Plc.
Manufacturer:
MPB Hungary Ltd.**



Magyar Formatervezési Díj 2015

TERMÉK KATEGÓRIA

London LED Lantern kültéri LED lámpatest

Alkotó: Nieto Ramón

Megrendelő, gyártó: Lumino-Tech Kft.

Biela kül- és beltéri széksalád

Alkotó: Kerékgyártó András

Gyártó: Nezozen Kft.

Hand-in-Scan (megosztott díj)

Alkotó: Flying Objects Design Stúdió Kft.

Gyártó: HandInScan Kft.

*Luminari Glass üvegburkolat-terméksalád
(megosztott díj)*

Alkotó: S'39 Hybrid Design Manufacture

Gyártó: Rákósy Glass Kft.

TERV KATEGÓRIA

Wor.my borgászbót

Alkotó: Németh Szabolcs

Gyártó: Vas 15 Bt.

VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ KATEGÓRIA

A grill művészete – könyv

Alkotó: Baráth Dávid – David Barath Design

Megrendelő: M Profood Zrt.

Gyártó: MPB Hungary Kft.

DIÁK KATEGÓRIA

Stella Orientis nagysebességű magyar expresszvonat

Alkotó: Lenkei Balázs

(Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Budapest)

Szponzor: MÁV Zrt.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA FELSŐOKTATÁSÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁRSÁGÁNAK KÜLÖNDÍJA

Provo-CUT divat- és textiltervezés (diák kategória)

Alkotó: Merényi Zita Bettina

(Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Budapest)

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA KULTÚRÁÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁRSÁGÁNAK KÜLÖNDÍJA

Arcus Temporum Fesztivál – arculat

(vizuális kommunikáció kategória)

Alkotó: Takács Benedek

Megrendelő: Pannonhalmi Főapátság

Gyártó: Mondat Nyomdaipari Kft., Rulity Kft.

HIPAVILON MAGYAR SZELLEMI TULAJDON ÜGYNÖKSÉG NONPROFIT KFT. KÜLÖNDÍJA

Rutil lámpatest (termék kategória)

Alkotók: Héder János, Inarchi Kft.

Gyártó: Inarchi Kft.

A MAGYAR FORMATERVEZÉSI TANÁCS KÜLÖNDÍJA

Perceptual Thinkers alternatív öltözekek-kollekció

(diák kategória)

Alkotó: Szalkai Dániel

(Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Budapest)

Design Management Díj 2015

Hello Wood Kft.

ELISMERŐ OKLEVÉL

Borecet Kft., Laposa Birtok Kft.,

Magyar Máltai Szeretetszolgálat,

Zeneakadémia



**Home Sweet Home,
a 12. Design Hét
Budapest nyitó-
kiállítása (részlet).
Az előtérben Kovács
Máté vakok és gyengén-
látók számára készített
Chance nevű porcelán-
készlete / Home Sweet
Home. Opening
exhibition of the 12th
Budapest Design Week
(exhibition view).
In the foreground:
Máté Kovács: Chance,
porcelain set
for the blind and
visually impaired
Iparművészeti
Múzeum, Budapest,
2015 / Museum of
Applied Arts,
Budapest, 2015**

ja mindezzel annak demonstrálása, hogy a design nem (csupán) elter iparművészet, hanem mindenki számára hozzáférhető, mindenki otthonában jelen lévő, hétköznapi jelenség. E cél elérését erőteljesen megkérdőjelezte, hogy a korábbi évekhez képest díjtan

nyitókiállítást, idén csak belépőjegy ellenében lehetett megtekinteni. Ugyanakkor a tárlat erőssége volt, hogy döntő súllyal szerepeltek a hazai tervezők, közülük számosan diploma- és hallgatói munkával. Az utóbbira két kiragadott, egyben erős példa: az egyik a

→
**Flying Objects
 Design Stúdió Kft.:**
Hand-in-Scan. Gyártó:
HandInScan Kft. /
**Flying Objects Design
 Studio Ltd.:**
**Hand-in-Scan.
 Manufacturer:**
HandInScan Ltd.

vakok- és gyengénlátók számára tervezett *Chance* nevű porcelánkészlet. Ennél a szettnél is alapelv a Design for All szellemisége, a fekete-fehér kontrasztjára épülő tárgyakat még a látássérült emberek is érzékelik; a használat szempontjából stratégiai pontok ergonomikus formái pedig a vak felhasználókat segítik. A készlet leginnovatívabb darabja a kiöntő, amelyből – belső kialakítása révén – egy döntésre, mindig csupán és pontosan 2,5 deciliter folyadékot tudunk kitölteni. A másik a *Tiszta vizet a pohárba!* vízszűrő tárgycsalád, amelynek alapja egy egyszerű fazekasagytól



előállított, majd ezüstkolloid-oldattal kezelt szűrő. A fazekasagytól kiegészítés után is porózus marad, kávézaccal könnyített szerkezetén keresztülhalad a folyadék, amely kiszűri a szennyeződések, míg az ezüst fertőtleníti a vizet.⁴ A tervezők az azonos szűrőelem alkalmazásával, a különböző igényeket és felhasználási területeket figyelembe véve létrehozták a szociális változatot – ennél a kerámiaszűrőt műanyag elemekkel kombinálták, hogy az előállítási költség minél alacsonyabb legyen –, a kerti verziót, amely az esővíz szűrésére szolgál, valamint a konyhai vízszűrőt, melynek külső, vízgyűjtő edényét fehér mázzal látták el, hogy jobban illeszkedjen az adott környezethez. Ez utóbbi volt látható a kiállításban.

Nem esett még szó a Design Management Díjról, melyet idén a Hello Wood Kft. nyert el; a kizárólag fával dolgozó építészek évről évre olyan nemzetközi nyári táborokat szerveznek, amelyek egy adott helyszín vagy település szociális problémáit állítják fókuszba, emellett pedig mobil építészeti installációk tervezésével és kivitelezésével foglalkoznak. A Design Management Díjat olyan designtudatos vállalkozásoknak ítélik oda – immár 2009 óta –, amelyek hatékonyságukat a design sokrétű alkalmazásával és menedzselésével növelik. A díj katalógusának előszavában Bendzsel Miklós a kreatívipari vállalkozások sikerességének és jövőbeli továbbfejlődésének zálogát a „látás mozgásban” – Moholy-Nagy László gyakran idézett – hiperikonjával írta le. Talán nem árt ehhez



Fotó: Friedrich Krisztina

hozzátennünk egy másik jól ismert Moholy-Nagytól eredő gondolatot, mely mind a designorientált cégek, mind a tervezők, mind pedig a design gyűjtő, bemutató és annak – a mindennapokban betöltött – szerepét tudatosítani kívánó intézmények számára örök érvényű axióma: „nem a tárgy, hanem az ember a cél.”⁵

NOVÁK PIROSKA
muzeológus

Jó Virginia, Kocsis Lujza, Varga Gyöngyvér (Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Budapest, témavezető: Kádasi Éva):

Tiszta vizet a pohárba! vízszűrő tárgycsalád /

Virginia Jó, Lujza Kocsis, Gyöngyvér Varga (Moholy-Nagy University of Art and Design, Budapest), supervisor: Éva Kádasi): Make Things Clear! – water filter set

[2013]



Fotó: Friedrich Krisztina



Fotó: Friedrich Krisztina

(TAPAS – Spanyol gasztro-design. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2015. augusztus 6–október 4.; BID14 – Kollektív képzelet [La Imaginación Colectiva], Ibero-amerikai Designbiennále; Home Sweet Home; Magyar Formatervezési Díj és Design Management Díj 2015. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2015. szeptember 25–november 15.)

**Rácz Anikó –
Hannabi: Nana szőnyeg
/ Anikó Rácz –
Hannabi: Nana carpet**
[2015] gyapjú, juta /
wool, jute

Hello Wood Kft.:
Mobil építészeti
installáció /
Hello Wood Ltd.:
Mobile architectural
installation



Tarcali Dávid –
Studio Nomad: 3LEGS
asztalkollekció /
Dávid Tarcali –
Studio Nomad: 3LEGS
table set

[2014] *porszórt fém /
dust spayed metal*

Jegyzetek

1. A Design Hét Budapest 2015. évi programsorozatához
kapcsolódó vásárok az Iparművészeti Múzeumban: Bohemia

Design Market Budapest – Kortárs cseh designvásár, 2015.
szeptember 25–26., Creative Arts Fair – Kreatív művészetek
vására, 2015. szeptember 27.; WAMP Design Vásár – Erzed
nálunk otthon magad!, 2015. október 4.

2. A Design Hét Budapest 2015. szeptember 24-én tartott
sajtótájékoztatójának ugyancsak az Iparművészeti Múzeum
épülete adott helyet.
3. Mihály Kamilla: Mítoszrombolás – Mihály Kamilla kritikája
a Design Hét Budapest 2014 nyitókiállításairól. *Disegno*,
II. évf. (2015), 1–2. sz. 222–225.
4. A kerámiaanyagok vízszűrőként történő alkalmazása már
az ókortól ismert; ezüstkolloiddal való kombinációja pedig
a *Potters for Peace* nevű civil szervezet innovációja az 1980-as
évekből, melyet a tervezők a magyarországi adottságok
feltérképezésével adaptáltak tárgycsaládjuk megtervezésekor.
5. Moholy-Nagy László: *Az anyagtól az építészetig*. Corvina
Kiadó, Budapest, 1968, 14. [Az 1929-ben megjelent első
német nyelvű kiadás alapján készült magyar kiadás Otto
Stelzer, Hans M. Wingler és Vámosy Ferenc utószavával.]

A díjazott munkák fotóit a Magyar Formatervezési Tanács
bocsátotta rendelkezésünkre.



Fotó: Friedrich Krisztina

Koordináták

Jakobovits Márta keramikumművész kerámia- és papírművészeti kiállítása az Erlin Galériában

■ Az 1944-ben Tasnádszántón született, 1971-ben a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola kerámia szakán végzett, majd pedig 2006-ban a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen doktorált művész egyéni tárlatának címe egy matematikailag pontos, feszített, geometrikus/újkonstruktív szemléletet és kivitelezést sugall, pedig ez nem így van. Jakobovits Márta kiállítási anyaga ennél sokkal árnyaltabb, több rétegű.

Az Erlin Galéria kettős osztású terében egyaránt találhattunk – fehérre festett fa- vagy átlátszó plexi-posztamenseken – plasztikákat, a falakon pedig egyedi, papíralapú műveket, blokkokat. A különböző jellegű munkák, a kerámiák és a papírművészeti alkotások egy szűk válogatást adtak az oeuvre 1978 és 2010 közötti gazdag anyagából. A 36 műtárgy materiája és technikája igen változatos volt: anyagában színezett porcelán, samottos agyag, raku, mázas kerámia, valamint merített papír, farostlemez, tempera, kollázs. A szín- és formavilág részben visszafogott, minimalizált, másutt viszont organikusán pazar. Mázas kerámiái, az ezüstös szürkében tartott *Domb* és az *Átvágott domb* egy folyamat leírásának párban járó darabjai. A mű amorf, puhának ható, kitömött párnára hasonlító tes-

te először csak „önnön esztétikájában gyönyörködve” pöffeszkedik, majd ezt a dagadó, felfújtt alakzatot a művész átvágja, egy szalaggal keresztben átpántolja. Hasonló jelenség játszódik le a *Téli táj* és a *Téli táj titka* kerámiák esetében is, nem véletlen, hogy a rendező a fenti párokat egymás mellett állította ki. Itt is ugyanannak a pántolásnak lehettünk tanúi, viszont ezek a darabok már halványkéken-fehéren világítanak, márványos mintázatukat pedig az adja, hogy felszínükön szürke-fekete mázzal borított szigetek úsznak. A formai összefüggés okán hármás alakzatba rendezett *Egymásra hatás* fémöntvényét, a *Kölsönhatás* és a *Kölsönhatás relikvia* porcelánműveit a fém fáradt monokrómja mellett szürkében, sárgában, barnában kivitelezte az alkotó. A megközelítőleg kocka és téglatest alapú fekvő testeken egy, majd két pánt hullámmizik keresztül kígyózó vonalban, hogy ritmikát adjon azoknak. A kígyózó mozgás dinamikája ihlette immáron konkrétan ábrázoló művét is, a színezett, mázas porcelánból készült *Kígyót*. Az állat rugósan, spirálként kanyarogva kúszik előre. Hengeres teste – farkától a fejéig – gyűrűsen barázdált. A samottos agyagból rakutechnikával égetett *Ősanyák* viszont már az ábrázolóból a figurális megjelenítés irányába hajlik.

☞
Jakobovits Márta:
Domb és Átvágott domb
(balról jobbra) /
Márta Jakobovits:
Hill and Hill Cut
Through (left to right)
[2001] mázas
kerámia, egyenként
12x18x17 cm /
glazed ceramics,
12x18x17 cm each

Jakobovits Márta:
Téli táj és A téli táj
titka (balról jobbra) /
Márta Jakobovits:
Winter Landscape and
The Secret of Winter
Landscape
(left to right)
[2001]
mázas kerámia /
glazed ceramics
[12x18x17 cm;
11x17x18 cm]



Fotó: Sulyok Miltiós



Fotó: Sulyok Miltiós



A már ismerős párnaszerű alapon két felfújtt „zsák” hajlong. A „zsákok” párnás teste felül – a váll magasságában – üreges, nyitott, míg oldalt a karok csonka részletei láthatók, tehát egy absztrahált torzóval állunk szemben. Az alap és a két terhes anyára utaló

formák felszínén vízszintes és függőleges vonalkázás, rácsozás, hálórendszer fut végig, mintegy megelőlegezve a papíralkotások struktúráját. A falakon több mint kéttucatnyi, négyzetes alakú, merített papírra készült munka sorakozott. Döntően az a szerkesztési



Jakobovits Márta:
...és akkor kisütött
a nap /

Márta Jakobovits:
...and then the sun
appeared...

[2005] *merített papír,*
farostlemez / mould-
made paper, fibreboard
[29x29,5 cm]

Fotó: Sulyok Miklós

elv, hogy a fakeret négyzetén belül újabb ablak jelenik meg, amibe a főmotívumot ülteti. Ezt a sorozatjellegét csak pár mű töri meg. Az *...és akkor kisütött a nap* című munkáján szaggatott szélű, harapott szegélyű, roncsolt, amorf pacák vannak több rétegben egy-

másra applikálva. A centrumban kinyíló ablakban felhőalakzatok úsznak. A szürkében-kékben és vörösben-pirosban-bordóban tartott fragmentumok dinamizálják a képmezőt, miközben a belső „ablak” bal felső sarkában pirosan izzani nem kezd a nap. A *Vörös*



Fotós: Sulyok Miliós

Jakobovits Márta:
Felhők felett /
Márta Jakobovits:
Above the Clouds
[2005] *merített papír,*
farostlemez / mould-
made paper, fibreboard
[29x29,5 cm]

Jakobovits Márta:
Koordináták /
Márta Jakobovits:
Coordinates

[2005] *merített papír,*
farostlemez / mould-
made paper, fibreboard
[29x29,5 cm]



Fotó: Sulyok Miklós

felbők és angyalok az ablakban egy kollázs, ami farostlemezre applikált merített papírra készült. A hatos osztású, kék ablakkeret mindegyik kockájában egy-egy vörös, rózsaszín, lila foltos, tépett szegélyű felhő jelenik meg. Ez az ismétlődő motívumrendszer, a re-

petíció jellemzi a többi fali munkát, még a *Bálványoson esik az eső* temperaművet is. A kék számtalan árnyalattal felvonultató munka közepén a kicsi ablakban egy felhő fehér szegélyéből cseppenként hullik alá az eső. A dekoratív gyöngysorként ritmizált pöttyözés – ha

csak jelzesszerűen is – megidézi az eső jelenségét. A *Meditáció* vertikális tengelyében a két párhuzamos, egymásba kapcsolt csík egyensúlyi helyzetet teremt, míg ugyanez a fogalmazás jelenik meg a *Horizontok egymás felett* című merített papír munkán is. A hússzínű, közel elliptikus alakú, három felhőszerű formában egy-egy közel vízszintes vonal fut. A hangsúly a „közel” szón van, hiszen a művész úgy „geometrikus”, hogy a szabályos mértani alakzatokat lágyítja, elnagyolja. A *Felhők felett* hasonlóan szerkesztett; a hármas vertikális osztású tengely körül tépett, világoskék, szabálytalan alakú mezők türemkednek ki. A papír lélegző teste, a formák és színek ritmizálása térbe lépteti a műveket. A tárlat hívószava, a *Koordináták* egyben több papír-, kollázs-, temperaalkotásának a címe. A keret nélküli vagy éppen fakeretbe zárt képeken belül újabb és újabb négyzetes ablakok nyílnak, melyeken egy-egy keresztalakzat fut át. A művek felszíne lehet mintázott, szemcsézett, morzsás, míg színviláguk a szürke, barna, zöld, kék számtalan árnyalatát felvonultató. A kapocsként terjeszkedő központi motívum, a kereszt csak megidézi a fogalmat, közel sincs a geometrikus absztrakció szigorúan szerkesztett tökélyéhez. Nem is arra törekszik, csupán utalás, csupán „az égi földi mása”. A vonal, a csík, a sáv, a derékszög, a négyzet, a téglalap mind-mind szabálytalan alakú, csupán emlékeztet a hibátlan mértani alakzatokra, a művész lágyá oldja a geometria precizitását. Jakobovits Márta munkáiban a végletekkel játszik: az ábrázolót/figurálist absztrakcióba hajlítja, míg a geo-



Fotó: Sulyok Miklós

metrikus absztrakt világának határait elmossa, líraivá nemesíti.

A matematikai értelmezés szerint a koordináta nem más, mint az „egy pontnál a síkban vagy térben két, illetve három egymást metsző egyenestől való távolságot meghatározó szám”. Jakobovits Márta életműve úgy jelölte ki a saját, helymeghatározó pontjait, hogy a kortárs iparművészet koordináta-rendszerében könnyen azonosítható legyen.

KOZÁK CSABA
művészeti író

(*Jakobovits Márta Koordináták című kiállítása. Erlin Galéria, Budapest, 2015. július 1–augusztus 5.*)

Jakobovits Márta:
Ősanyák /
Márta Jakobovits:
Ancestresses

[1999] *samottos agyag, rakuzott / clay with chamotte, raku*
[18x43x17 cm]



Fotó: Sulyok Miklós

Jakobovits Márta:
Kígyó /
Márta Jakobovits:
Serpent

[1978] *színezett, mázas porcelán / coloured, glazed porcelain*
[12,5x55x15 cm]

Divatmetodika

Karl Lagerfeld életmű-kiállítása a bonni Bundeskunsthalle-ban

■ Fantasztikus időutazásra hívta látogatóit a bonni Bundeskunsthalle 2015-ben, amikor Karl Lagerfeld, a divat koronázatlan királya – a maga nemében egyedülálló – életművének bemutatására vállalkozott a *Karl Lagerfeld. Modemethode* című kiállítással.

A Bundeskunsthalle (teljes nevén Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland) készült erre a kiállításra. Az intézmény vezetősége ugyanis fontosnak tartotta, hogy a képzőművészeti, régészeti, művészettörténeti témák, valamint a filmművé-



**Karl Lagerfeld.
Modemethode című
kiállítás (részlet).
Az International Wool
Secretariat 1954-es
pályázatán első díjat
nyert merinógyapjú
kabát másolata /
Karl Lagerfeld.
Modemethode
(exhibition view).
Copy of the merino wool
coat, winner of the
International Wool
Secretariat competition
in 1954**

[Bundeskunsthalle,
Bonn, 2015]

Fotó: David Ertl



Fotó: David Ertl

**Karl Lagerfeld.
Modemethode című
kiállítás (részlet).
A Chloé számára
tervezett selyemruhák
Stefan Lubrina
installációjában.
A kiállítás látványterve:
Gerhard Steidl.
Próbababák: Carmen
Lucini / Karl Lagerfeld.
Modemethode
(exhibition view).
Silk dresses designed
for Chloé, installed
by Stefan Lubrina.
Exhibition design:
Gerhard Steidl.
Mannequins:
Carmen Lucini
[Bundeskunsthalle,
Bonn, 2015]**

szet népszerűsítése mellett a formatervezés és a divat is megjelenjen az épület falai között. Éppen ideje volt már, hogy a nemzetközi divatvilágban meghatározó szereppel bíró Lagerfeld gazdag életművét egy összefoglaló „seregszemplén” láthassa együtt a közönség. Az egyes művészeti ágak és a formatervezés szorosan összetartoznak, és nem véletlenül beszélünk a stílusok, irányzatok korszakot meghatározó és formáló erejéről. Különleges tehetségű művészek képesek arra, hogy koruk jelenségeit ne csak „visszatükrözzék”, hanem formálják is. Ilyen adottságokkal rendelkezik Karl Lagerfeld is, aki munkáiban a korszellemet és történéseket egyaránt képes megragadni. Azt mondják, a divatok jönnek és mennek, a stílus ezzel szemben időtlen. Az ő esetében megdőlt ez az állítás, hiszen személyében egyszerre jelenti a divatot és a stílust is.

Lagerfeld legfontosabb eszköze a papír, nála minden a papírral kezdődik és fejeződik be. Rajzban kommunikál környezetével, papír segítségével manifesztálja álmait és vízióit, majd a hosszú folyamat végén, a megvalósult ruhák fotóit magazinok, könyvek lapjain teszi közzé.

Minden fejben dől el: még épphogy csak megszületett az új kollekción, amikor ő már a soron következő feladaton töri a fejét, és ez a körforgás megállíthatatlan. Nincs olyan zseniális ötlete, amit ne követne rögtön egy újabb, még jobb, még izgalmasabb: a divat világát immár több mint hatvan éve meghatározó művész még ma is mindenkit „leköröz”. Különleges adottságú alkotó, akit eddig még senkinek sem sikerült utánoznia. Am tanulni tőle annál többet lehet és érdemes is: a soha nem lankadó tudásszomjat, humort, emberséget és nem utolsósorban az alkotásban megtalálható örömet.

Divatmetodikája egyáltalán nem bonyolult, a művészete lényegre törő, nagyvonalú gondolkodás jellemzi. Ennek eredménye: tiszta és világos koncepción alapuló tervek és magas minőségi elvárásoknak megfelelő alkotások.

Karl Lagerfeld divatkarrierje az ötvenes évek Párizsában indult. A hamburgi születésű, kozmopolita neveltetésű fiatalember a divat fővárosába érkezett, hogy művészeti tanulmányokat folytasson. 1954-ben

egy merész vonalú, sárga gyapjúkabát tervével elnyerte az International Wool Secretariat (Nemzetközi Gyapjútítkárság) által kiírt pályázat első díját, ennek köszönhetően egyik pillanatról a másikra szinte berobott a divat világába. A pályamű szakított minden addigi hagyománnyal: az élénk színű, tiszta gyapjúból készült modell hátul V alakban mélyen kivágott, gallérja pedig a kulcscsont fölött egy övcsattal záródik. A zsűritagok – Hubert de Givenchy és Pierre Balmain – el voltak ragadtatva tőle, utóbbi azonnal asszisztensének alkalmazta. A többi már divattörténelem...

1958-ban Lagerfeld vált, a Jean Patou divatház művészeti vezetőjéül szegődik, 1963-tól a Chloé prêt-à-porter kollekciónak tervezője, 1965-ben pedig már a Fendinek tervez. 1970-től egyre inkább a saját útját járja. 1983-ban átveszi a Chanel művészeti vezetését, mint Gabrielle Chanel egyetlen legitím utóda. A nehézség végre jó kezekbe kerül, ugyanis fennáll a veszély, hogy Coco halála után „ellaposodik” a márka. A váltás szerencsés, a jellegzetes Chanel-sikk és -elegancia mesterien fonódik össze Lagerfeld semmi mással össze nem téveszthető, egyéni stílusával, és jól kapcsolódik a kor stílusához is. 1985-től Karl Lagerfeld márkanéven konfekcionált ruhákat is tervez. 2004-ben a H&M áruházláncnak tervez kollekción. Míg a legtöbb divatkreátor eldönti, milyen az általa „elképzelt” alkat, akinek a ruháit szánja, Lagerfeld mindig újabb és újabb „nőtípusokat” alkot. Megfelel saját elvárásának, mely szerint a divat akkor tölti be valódi funkcióját, ha az utcán szembejön.

A kiállítás megismertette a „lagerfeldi munkamódszerrel”, melynek lényege a tökéletesen összehangolt csapatmunka: ami az első vázlatoktól a kollekción megjelenéséig, a kiegészítők gondos összeválogatásától a divatbemutató díszleteinek kivitelezéséig, a kísérőzenék felkutatásáig, vagy a divatfotók elkészítésétől a katalógus nyomtatásáig igen fontos, meghatározó elem.

Ennek az összeszokott csapatnak köszönhető ez a kiállítás is. A látványtervező Gerhard Steidl, aki már több mint húsz éve dolgozik Lagerfelddel. A kiállítás a ruhákra koncentrált: Lady Amanda Harlech kurátor több mint 120 modellt és kiegészítőt választott ki



Fotó: David Ertl



**Karl Lagerfeld.
Modemethode című
kiállítás (részlet).
Haute couture terem
Chanel kreációkkal,
az installáció a Wanda
Barcelona munkája /
Karl Lagerfeld.
Modemethode
(exhibition view).
Haute couture room
with creations for
Chanel. Paper art haute
couture area:
Wanda Barcelona
[Bundeskunsthalle,
Bonn, 2015]**

az 1966 és 2015 között elkészült alkotások sorából. Kurátortársával, Rein Wolfsszal vállalt feladata nem volt egyszerű, hiszen ruhákat rövid időre kiállítani viszonylag könnyen megoldható feladat, ám hat hónapon át fenntartani az érdeklődést sokkal nehezebb.

A kiállítás csúcspontját – akárcsak általában a divatban – az haute couture terem jelentette, ahol az egyedileg előállított kreációkat vonultatták fel. A Wanda Barcelona fiatal spanyol tervezőkből álló csapata a ruhák köré egy csodálatos papírkulisszát – valóságos mesevilágot – varázsolt, melynek ihletője a párizsi Grand Palais volt.

Carmen Lucininak köszönhető, hogy a ruhák „életre keltek” a kiállításon: nem is gondolná a múzeumlátogató, milyen nehéz az életszerű bemutatásukhoz a megfelelő babákról gondoskodni. A méretek pontos egyezése mellett fontosak a statikai szempontok is, hiszen egy gyöngyökkel hímzett estélyi akár 18 kilogrammos is lehet, biztonságos kiállítása komoly kihívások elé állítja a technikáért felelős személyzetet. A kézzel modellezett, speciális termotechnikával előál-

lított, átlátszó babák nagy előnye, hogy a néző „belelát” a modellekbe, látja a ruhák belését, eldolgozását is. Míg a Fendi modelleknél a figurák „olaszosan teltek”, a Chanelnél „franciásan törekenyek”. A tökéletes hatás érdekében a babák a ruha alatt hajszálvékony habzivacsból méretre szabott „fehérműt” viseltek. A Chloé modelleket elefántcsontszínű, a Fendi és a Chanel ruhákat átlátszó műanyag vagy papírbabákra helyezték. Parókáikról Sam McKnight gondoskodott.

A kiállításon 62 Chanel, 30 Fendi, 20 Chloé és 13 Karl Lagerfeld márkajelzésű ruha volt látható. Az anyagot a Chanel, a Fendi, a Chloé és a Karl Lagerfeld divatházak, valamint a Metropolitan Museum of Art (New York) bocsátotta a múzeum rendelkezésére.

BORSOS KLÁRA
újságíró

(Karl Lagerfeld. Modemethode. Bundeskunsthalle, Bonn, 2015. március 28–szeptember 13.)

A fotókat a Bundeskunsthalle bocsátotta rendelkezésünkre.

**Karl Lagerfeld.
Modemethode című
kiállítás (részlet).
Az előtérben a Fendi
számára tervezett
2000/2001-es
téli kollekció /
Karl Lagerfeld.
Modemethode
(exhibition view).
In the foreground:
the 2000/2001
winter collection
designed for Fendi
[Bundeskunsthalle,
Bonn, 2015]**



Fotó: David Ertl

A város, ahol...

Katona Szabó Erzsébet textilművész és bőrkollázsai Marosvásárhelyen

■ Első egyéni tárlata után közel négy évtizeddel állt ismét marosvásárhelyi közönsége elé Katona Szabó Erzsébet. 1976-ban az Apollo Galéria indította el a textilművész későbbi sikeres kiállításainak hosszú sorát. A kis kiállítóterem az újító kedvű, tehetséges fiataloknak biztosított bemutatkozási lehetőséget rövid

ideig, amíg a mind diktatórikusabb hatalom ezt az esélyt meg nem szüntette. Ezúttal a város magyarságának legnépszerűbb művelődési központjában, a húsz éve működő Bernády Házban nyílt kiállítás a Ferenczy Noémi-díjas alkotó munkáiból. A hazatérő vendég egykori megújulási képessége, kísérletező

Katona Szabó Erzsébet:
Metropolis /
Erzsébet Katona Szabó:
Metropolis

[2006] *sertésvelúr,*
kollázs- és egyéni
technika / pig velour,
collage and individual
techniques
[200x300 cm]



Fotó: Sulyok Miliós



Fotó: Haris László

Katona Szabó Erzsébet:
Napsütötte város /
Erzsébet Katona Szabó:
Sunlit City

[2009] *sertésvelúr,*
kollázs- és egyéni
technika / pig velour,
collage and individual
techniques
[120x180 cm]

kedve mit se változott, állapíthatták meg a szakmai indulására még emlékező idősebb tárlatlátogatók. Rendhagyó volt a látvány, amit Katona Szabó Erzsébet felkínált: bőrbe öltöztette az egész galériát. Ezt nem kell persze szó szerint értenünk, az alkotó látványtervezői tapasztalatát is kitűnően érvényesítette, a termék adottságaihoz igazodva, szellősen, elegánsan rendezte el az anyagot. Kollázsai egymást kiegészítve, egymással dialogizálva, egymásnak olykor ellent is mondva erősítették fel az üzenetet. Tónusokat, formákat csoportosítva, gondolati egységeket, érzelmi, hangulati súlypontokat kialakítva, méretbeli végleteket merészen társítva teremtett harmóniát a három egymásba nyíló teremben. Arra is ügyelt, nehogy megbomoljon a fedetlen világos falak és a meleg, bársonyos színekbe komponált bőrkollázsok egyensúlya.

Inkább lemondott arról, hogy kiállítsa mindegyik magával hozott művét. A nagyszerű papírkollázsciklus, az *Üzenetek William Shakespeare-től* becsomagolva maradt – talán majd máskor ez is a vásárhelyiek elé kerül. A tárlat így is hiánytalan élményt nyújtott.

Marosvásárhely a romániai textilművészet egyik fellelvárára, Ariadne elnevezésű tavaszi seregszemléje jövőre jubilál, huszadszor gyűjti egybe az ország textilművészeinek színe-javát. Nemzetközivé bővülése még várat magára, de mindenképpen gazdagon, színesebben, színvonalasan mutatja fel e meg-megújuló, dinamikus műfaj értékeit. A bőr művészi átlénygítésére még nem szolgált Katona Szabó Erzsébetéhez hasonló példával. A gobelin helyi képviselői sem ilyen vonalon váltak a textilművészet jeleiseivé. Annál nagyobb volt az érdeklődés Katona Szabó Erzsébet kiállítására.



**Katona Szabó Erzsébet:
Napnyugta (részlet) /
Erzsébet Katona Szabó:
Sunset (detail)**

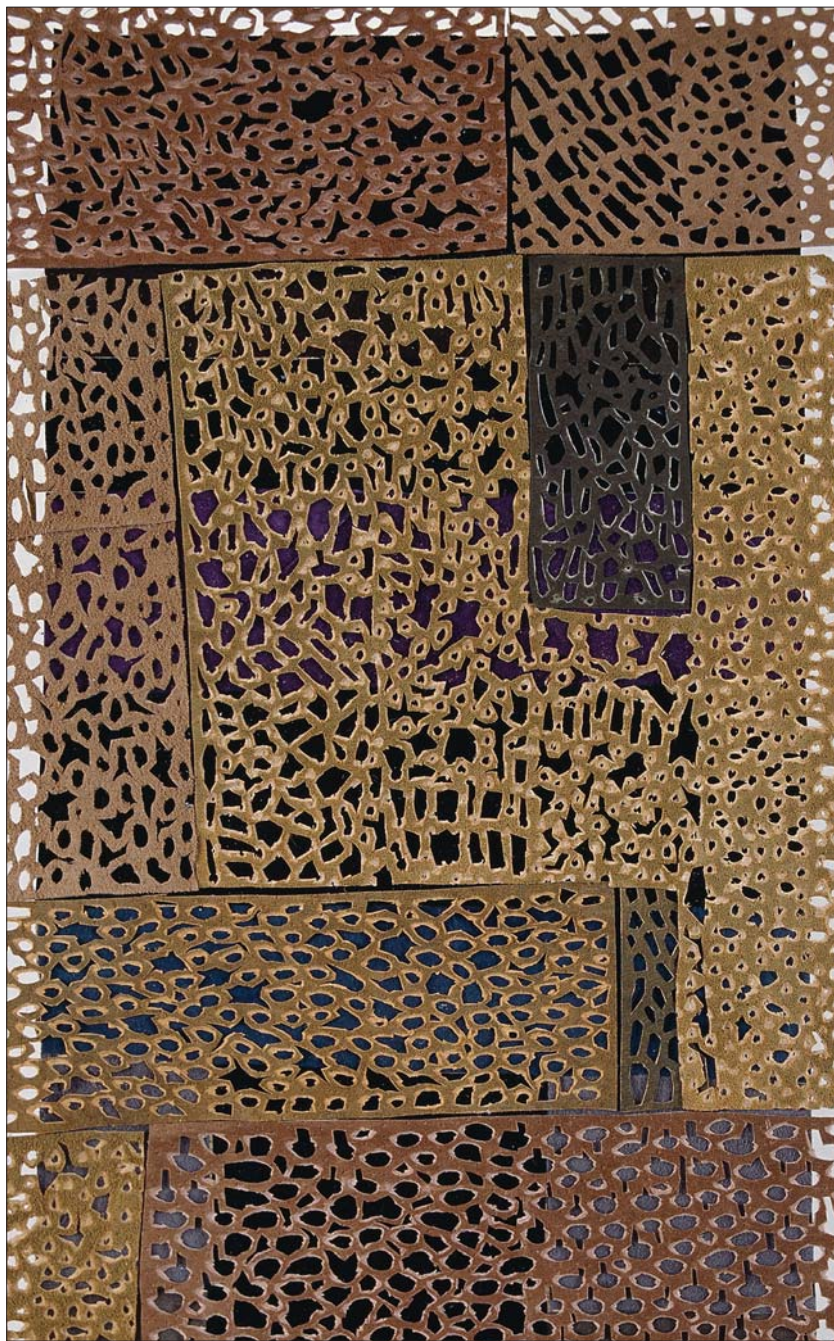
[2007] *sértésvelúr,
kollázs- és egyéni
technika, a teljes
méret: 30x40 cm /
pig velour, collage and
individual techniques,
full size: 30x40 cm*

iránt. Valamikori középiskolai tanárai, mesterei közül is ott lehettek még néhányan a nosztalgiazástól se mentes, hangulatos megnyitón, régi kollégákkal is felelevenítettek közös emlékeket. A kiállító elmondta, hogy vonzalma a bőr iránt még a marosvásárhelyi bőr- és kesztyűgyárban alakult ki, ahol két évig dolgozott a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola elvégzése után. Ez a testmeleget sugalló anyag az utóbbi két évtizedben döntő módon határozta meg munkásságát. Egyedi technikát dolgozott ki: egyéni módszerrel festi, vágja, lyuggatja, illeszti, gyűri, hajtogatja, ragasztja beszédes kollázssá a keze

alatt engedelmessé szelídülő, puha matériát, amely monumentalitást éppúgy hordozhat, mint intimitást. Sokfelé értékelte ezt a szakma, csodálták a művészetkedvelők Magyarországon és szerte a nagyvilágban. A művész „lélekjáró művei”, ahogy azokat Dvorszky Hedvig művészettörténész nevezte egyik méltatásában, sehol nem hagyják közömbösen a nézőket. Marosvásárhelyen sem, az itteniek nyilván fájlalták, hogy nem ismerhették meg 1983-as áttelepedését követő alkotói periódusait, amikor még gazdagabban kama-toztatta hagyományos módszerrel készített kárpitjain az erdélyi, székelyföldi, kalotaszegi motívumkincset,

→
**Katona Szabó Erzsébet:
A város, ahol nem
találkoztunk (részlet) /
Erzsébet Katona Szabó:
The Town Where We
Did Not Meet (detail)**

[2005] *sértésvelúr,
kollázs- és egyéni
technika, a teljes
méret: 40x27 cm /
pig velour, collage and
individual techniques,
full size: 40x27 cm*



Fotó: Neumann Ildikó

illetve a természeti, növényi ornamentikát, és nem követhették nyomon azt a művészi folyamatot, amely Katona Szabó Erzsébetet a mai magyar iparművészet élvonalába emelte. Az viszont már itthon is inkább bekerült a köztudatba, hogy Gödöllőn talált új otthonra, abban a városban, amelynek híres művésztelepét azok a nagy egyéniségek virágoztatták fel a 20. század első két évtizedében, akik a magyar szecesszió egyik legkiemelkedőbb megvalósulását, a marosvásárhelyi Kultúrpalotát is páratlan műremekké ékesítették. A művész elindította és vezeti a Gödöllői Iparművészeti Műhelyt, a szecessziós hagyományokat ápolva szellemi, művészeti pezsgést keltett maga körül, majd egyre nagyobb körben is. Bernády György polgármester nagy műve, a Kultúrpalota freskóival, színes ólomüveg ablakaival, domborműveivel, mozaikjaival, különleges formáival, megoldásaival még diákkorában mélyen a lelkébe vésődött. Erről vallott a tárlatnyitón is, és kifejezte örömét, hogy 2013-ban ő is ott lehetett azon a csoportos kiállításon, amellyel a Magyar Kárpitművészek Egyesülete a Kultúrpalota centenáriumát köszöntötte. Akkor nagy, kollektív alkotásaikat *Magyar Kárpitok* címmel láthatta a város.

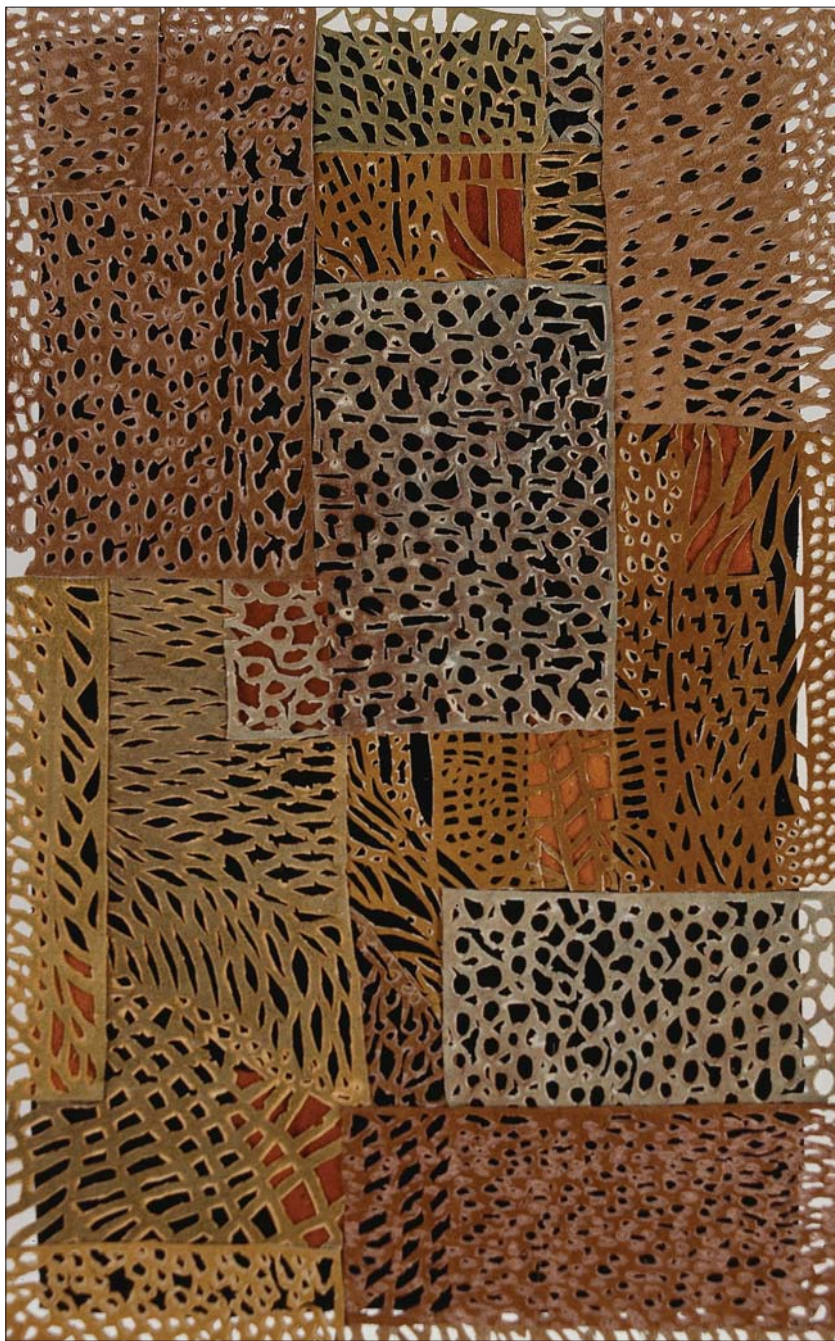
A *Bőrkollázsok* közönsége vallomásos műhelytitkok nélkül is ráhangolódhatott mindarra, ami a Bernády Házban körülvette. Az ajtón belépőt rögtön magába szippantotta a méreteiben is impozáns *Metropolis*. Lenyűgöző, ahogy a natúr színárnyalatokban sűrűn egymáshoz tapadó, égbe nyúló hasábok végtelenné növelik a féktelenül terjeszkedő világvárost. Akárcsak híres munkája, a *Fal*, ez is tovább bővíthető. Plafontól padlóig zászlószerűen csüngő, többméteres kompozíciók idézték meg mindazt, ami alkotójuknak a múltból fontos, lényeges. Csipkeszerűen áttört a hátulról megvilágított *Ereklyék*, akárha egy katedrális óriás ablakára, boltíveire tekintenénk fel. Barnás tónusú társa ismerősnek tűnő, messzi tájra, közeli fákra, növényzetre nyújtott rálátást a csipkézett ablakszemek között. Középen még nagyobb zászló: az *Ablak*. Gótikus formákat mintáznak a kékek, szürkék, barnák, zöldék, belső fény sugárzik a velúrra. Csupáncsak sejtetett, stilizált csipkeablak ékelődik a csúcsívek közé. Megmozgatja a fantáziát. Régmúlt időköt, kultúrtörténeti korok levegőjét véljük beáramlani rajta.

Katona Szabó Erzsébet: A kert, ahol nem találkoztunk
(részlet) / Erzsébet Katona Szabó:
The Garden Where We Did Not Meet (detail)
[2005] *sertésvelúr; kollázs- és egyéni technika,*
a teljes méret: 40x27 cm / pig velour, collage and
individual techniques, full size: 40x27 cm

Teljesen más a *Térbe lépő* nyolcrészes alakzat: tökéletes a térhatás, a kollázs háromdimenziós illúziót kelt hibátlanul, ámul a szemlélő. A bátrabbak meg is tapogatták, tényleg sík-e a bőrhalmaz, vagy valóban kiemelkedik a falfelületből a furcsa geometrikus szerkezet. Persze hogy egysíkú. De a konstruktivista játéknál a művészt jobban érdekli az érzelm: Katona Szabó Erzsébet költő. Úgy tudjuk, maga is ír verset, és még gyakrabban remek költemények inspirálják. Az „avoni hattyú” ellenállhatatlan hatását a papírkollázsokba örökített kézírásos szonett-kompozíciók tanúsítják, ezeket már említettük. Ezen a tárlaton Kodolányi Gyula és Nagy Gáspár versei ihlette munkákban gyönyörködhattunk. *A kert, a tó, a tenger és a szél szüntelen...* Színpompa és formai bravúr díszében pendül meg a líra. Miközben belefeledkezünk, felsejlik előttünk egy másik jelentős mű is: az *Örvény*. Vagy: *Könnyedén balad szívem fölé az éj...*, *Ha a könnyeden át nézed...* Adna ilyen címeket munkáinak az, aki nem lírikus? Pasztellszínek derűs kavalkádja, bús bársonyok mélykék sötétje, kimetszett réseken élénk fény sugar, észrevétlenül tágul ki tőle a tér. Ilyen és más hasonló lelemények lopják be magukat tartósan az emlékezetünkbe. A tenger, a táj, a kert, a tó meg sok egyéb, ami sejtelem, rejtelem, nem bizonyosság. Művészet, mely rabul ejti a fantáziát. Titkokkal teli a kiállítás. Romantikus történetet sugall három összetartozó, mégsem egymás mellé függesztett kis bőrcsipke csoda. *A kert, ahol nem találkoztunk...* *A város, ahol nem találkoztunk...* *A tó, ahol...* A néző dolga, hogy a pontokat kiegészítse a maga sztorijával.

NAGY MIKLÓS KUND
művészeti író

(Katona Szabó Erzsébet Bőrkollázsok című kiállítás. Bernády Ház Galéria, Marosvásárbely, 2015. augusztus 27–szeptember 16.)



Fotó: Neumann Ildikó

Ég és föld között

Láng-Miticzky Katalin textilművész kiállítása a Duna Palotában

Láng-Miticzky Katalin:

Nyár /

Katalin Láng-Miticzky:

Summer

[2015] szizál, gyapjú,
fémszál, gobelin- és
vegyes technika / sisal,
wool, metal thread,

Gobelin and
miscellaneous
techniques

[90x120 cm]

Ma már a művészetet is úgy korszakolhatjuk Magyarországon, hogy az elmúlt negyedszázad művésze és a rendszerváltozás előtti évtizedek művésze. Nos, a magyar képzőművészet, iparművészet a rendszerváltozás előtti évtizedekben prosperálhatott is és – mint köztudomású, s nevezük így – küzdelmeket is vívott: az egyes művészeti ágai nem egyenlően fejlődtek. Az a művészeti terület, amelyik a politikával közvetlenül érintkezett, problematikus időszakot élt

meg (festészet, szobrászat), amelyik kicsit távolabbról „szemlélhette” a politikát, az intenzívebben fejlődhetett, alakíthatta például nemzetközi kapcsolatait is, figyelhette a világ más részein zajló folyamatokat, experimentális karaktere előtérbe kerülhetett. E sorok írójának véleménye szerint ekkoriban három terület, ágazat mutatott fel nemzetközi mércével mérve is kiváló teljesítményt, nagyjából az 1960-as évektől. A magyar képzőművészet (az egyébként meglehetősen zárt

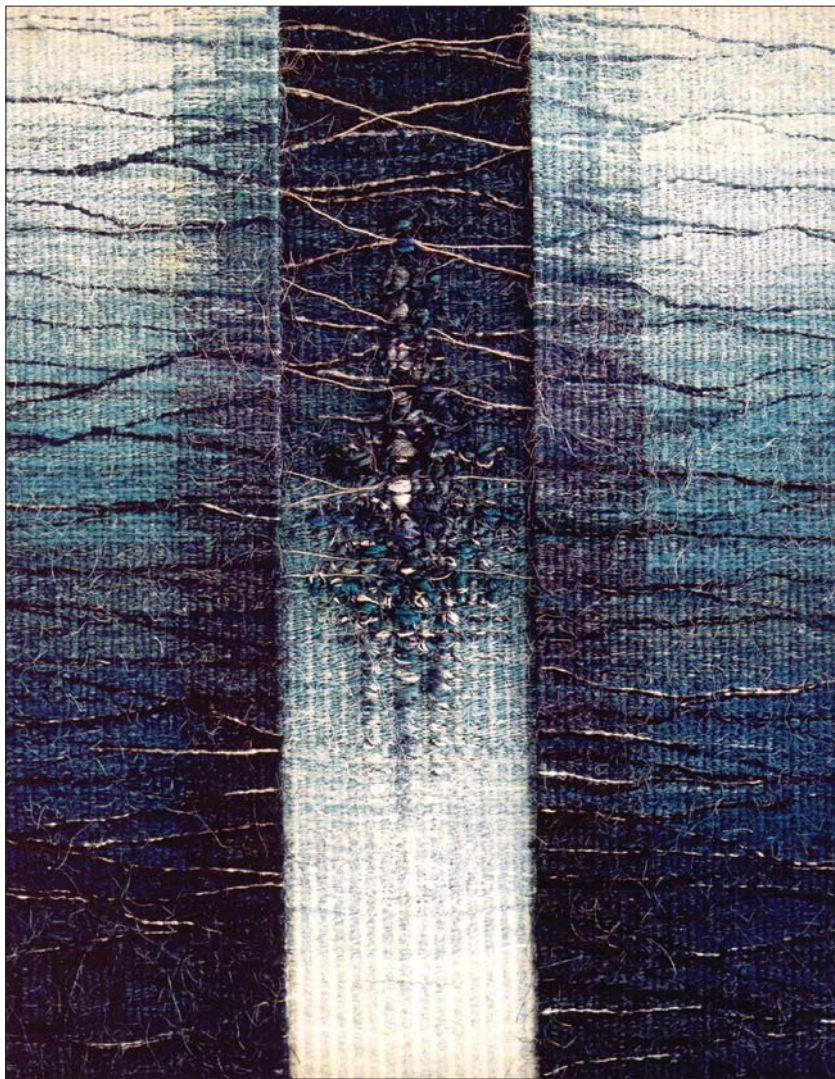


Fotó: Novák Kinga

Magyar Képzőművészeti Főiskolán igényes oktatás folyt, s a művészi feltételek is toleránsnak voltak mondhatók), a magyar kerámiaművészet (a Magyar Iparművészeti Főiskolán meghatározó volt Borsos Miklós, Gádor István, majd Schrammel Imre és Csekovszky Árpád oktatói szerepe) és a magyar *textilművészet*, kárpitművészet (ahol Ferenczy Noémi óvó szárnyai alatt kihajthattak a tehetségek). A hatvanas évektől jeles művészszemélyiségek újították meg e területet, nemegyszer művésztelepek „háttérmunkájával” (Miskolc, Velem), és zsenik jelentkezésével. A textilművészetben belül a gobelin (legalábbis művelőinek egy jelentős része) nemcsak hagyományos keretei közül és szemléletéből lépett ki, de a két dimenzióból is a harmadik dimenzióba, valamint gazdagodott az anyaghasználat is. A hetvenes évektől Magyarország egyik legprogresszívebb biennáléja (mert sokféle biennále volt) a szombathelyi Fal- és Tértextil Biennále (később triennále) lett. A kísérletezések a kárpitművészetet kiszabadították az alkalmazott művészetek skatulyájából, sőt béklyójából, s például a gobelin képzőművészet lett, sőt az egyik legprogresszívebb vonulattal. Nos, az ifjú Láng-Miticzky Katalin ebben a közegben kezdhetette pályáját a hetvenes években. A textil alkalmazása, az akkoriban felfutó, állami háttérű műkereskedelemben lehetőséget adott textil faliképek készítésére, s ezzel a művész élt is, ám ezzel együtt ő maga is folyamatosan kereste a kísérletezés útjait.

Pályájának eddig opusai, művei alapján egyik leghangsúlyosabb következtetésünk az lehet, hogy rendkívül egyénien képes összehangolni, összeilleszteni azt a szempontot, hogy a művek befogadásra (befogadóra!) találjanak, azzal a szemponttal, hogy folyamatosan jelen legyen és érzékelhető legyen a kísérletezés is művészetében. Általában ez a kétféle viszonyulás ütközik, de nála nem, és ez a Duna palotabeli kiállítására is jellemző volt. Olyan műveket láttunk, amilyenekkel örömmel szembesülünk, ám amelyek nem tolják el maguktól az innováció szemléletét, útkeresését. Ennek okait, magyarázatát tán három körülményben kereshetjük. Egyikként *témáiban*, másodikként a készítés *technológiájában*, harmadikként a kiállítási anyag *filozófiájában*. Láng-Miticzky Katalin témái rendkívül természetközeliak, *valamint* erőtel-

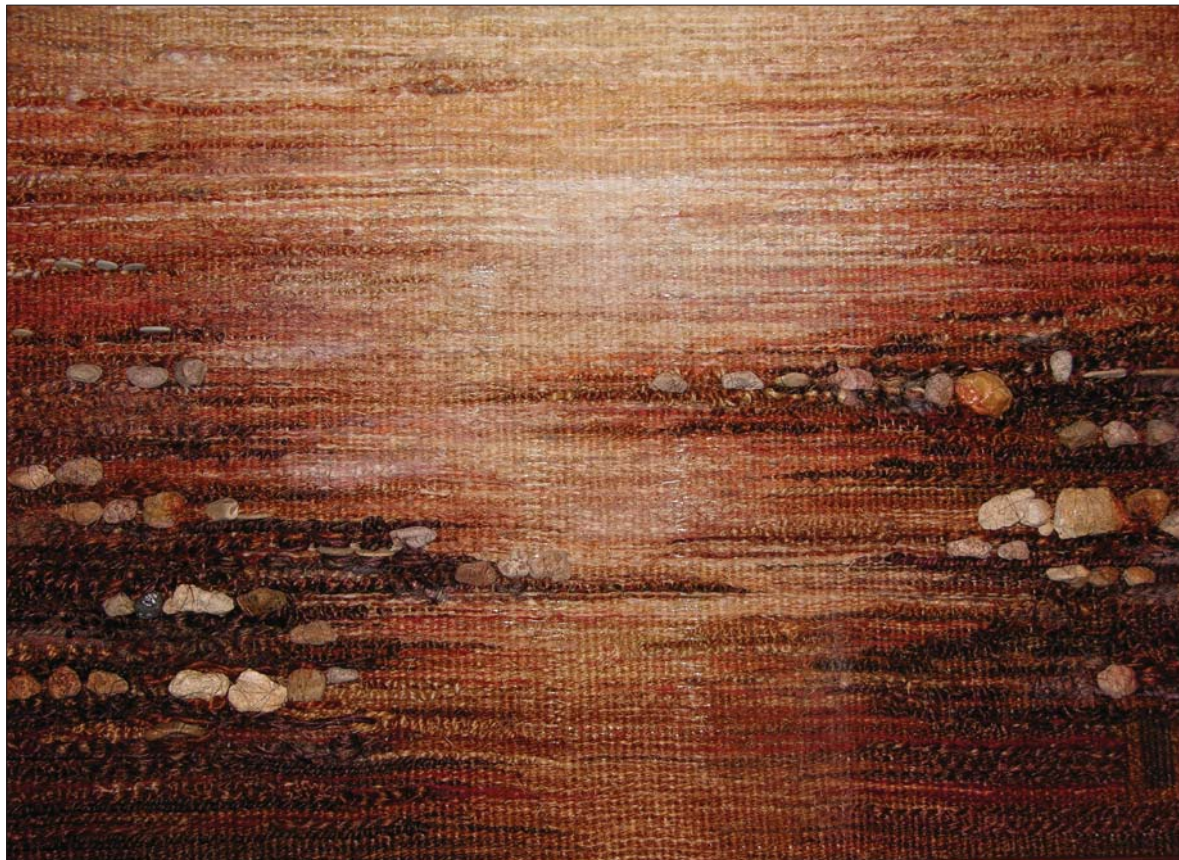
jesen spirituálisak. Nem a közvetlen látványt rögzíti, ami mindig felszíni, hanem a dolgok (a természeti látvány) mélyére néz: a felületek alá tekint, a mélybe, még akkor is, ha látszólag a földön jár tekintete. Spirituálisága pedig átsugárzik a történelemhez és a biblikussághoz kapcsolódó művein. A manuális megvalósítás technológiájában ehhez igazodóan izgalmas a *többrétegűség*, az, hogy ő is kreatívan alkalmazza a ma-



Fotó: Novák Kinga

Láng-Miticzky Katalin:
Hajnalodik /
Katalin Láng-Miticzky:
Dawning

[2010] szizál, gyapjú,
rézhuzal, kő, kavics,
gobelin- és vegyes
technika / sisal, wool,
copper wire, stone,
pebble, Gobelin and
miscellaneous
techniques
[70x100 cm]



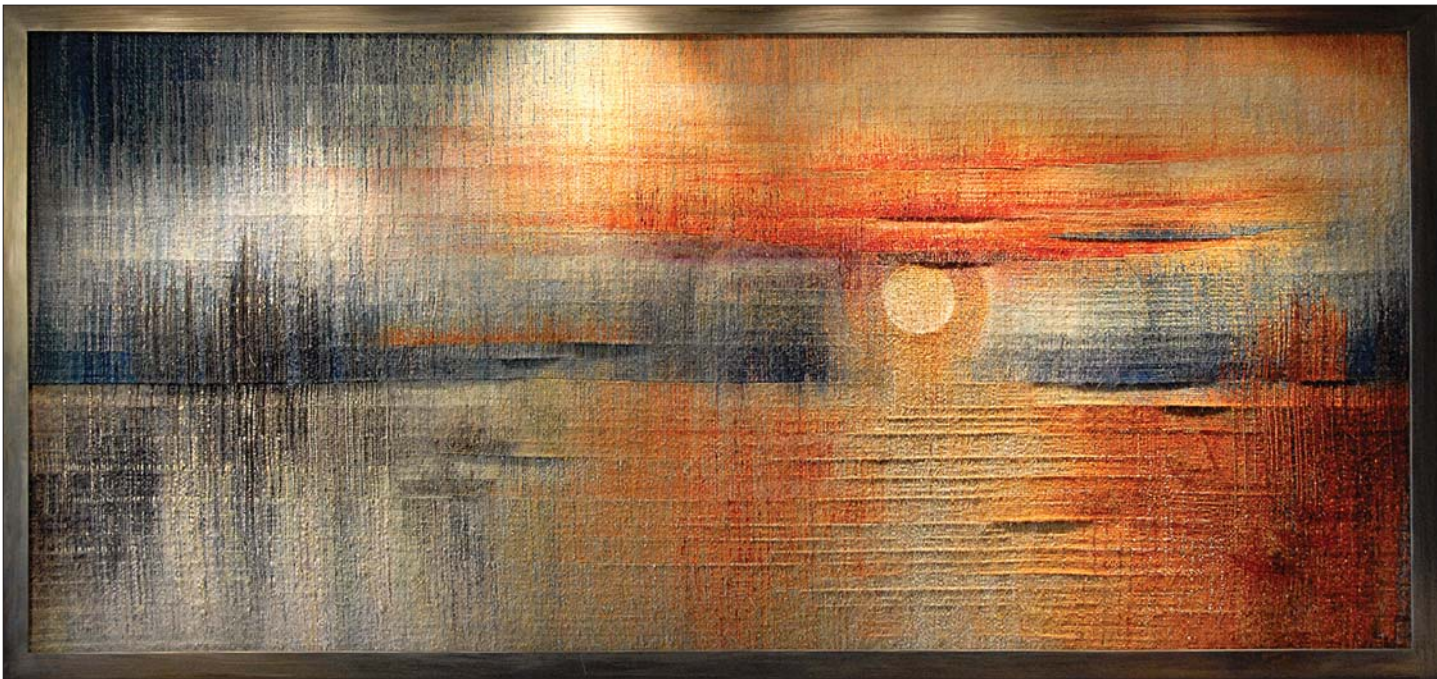
Fotó: Novák Kinga

←
Láng-Miticzky Katalin:
Rejtett kincseink /
Katalin Láng-Miticzky:
Our Hidden Treasures
[2008] szizál, gyapjú,
fémszál, rézhuzal,
gobelin-, egyéni és
vegyes technika /
sisal, wool, metal
thread, Gobelin,
individual and
miscellaneous
techniques
[90x60 cm]

gasított textil technikáját, valamint ahogy több anyagot használ – gyapjút, szizált –, ezáltal határozottan anyagszerűsége törekszik, és plaszticitásra. Műveinek filozófiájában pedig uralkodó egy sajátos, erős hitre alapozódó világszemlélet, ezzel együttes költőiség, amely azonban nem csak kifejezetten szakrális munkáin érzékelhető, de azokon is, melyekkel felemelkedik a Földről a Kosmoszba, s áttételesen a valóságból a hitbe, a profánból a szentbe.

A Duna Palota tereinek sajátos dualitása (két kiállítótér, de nem közvetlen egymásmellettséggel) lehetővé tette, hogy a művész az első térbe szürkébb tónusú és régebbi munkáit helyezze el, s a második, nagy térben bomlott ki és tárult fel művészete teljessége, világosba hajló újabb árnyalataival. *Teremtés* sorozata

jelképesen is erre utalt, ahogy a sötétségből megte-remtődik a világosság. Művészetének szakralitásához szervesen kapcsolódnak ezek a textilmunkái, melyek, ha áttételesen is, de biblikusak. A *Teremtés I-II-III.* mélységével és magasságával a *folyamatjelleg*et is képes érzékeltetni. Az első térben volt látható a kiállítás egyik alpműve, az *Országterkép*, ez alapján hadd állítsam, hogy technikájából adódóan lehetségessé válik a textiltiben az *expresszív megvalósítás* is, ami szintén nagyon ritka. A fémrácsra erősített, szizálból, gyapjúból szőtt gobelin drámái, felkavaró mű, melyben a Duna vonala egy Krisztus-korpuszt sejtet, utalva e nép megpróbáltatásaira, egy nép keresztre feszítésére. A sokszor inkább statikusnak érzékelt kárpittal szemben e munkája jellemzően *dinamikus*, eruptív (indulat



kifejezésére képes), és ezzel szimbiózisban mozgást érzékeltet, de a művésznek ez a *képessége* más textílijein is hangsúlyozódik.

Textílijein különlegesen a *fényjelenségek*, melyek az ő esetében, s általa megszólíthatók, s erre jó példák *Balaton*-kárpitjai, melyeken az isteni teremtés szépsége s egyedülvalósága éppúgy érzékelhető, mint tán Egre József igézete, s a textilművész szinte egyedülálló színátmeneteivel érzékelteti – szövéssel – ég és víz, ég és föld érintkezését. Műveinek horizontális és vertikális összehangoltsága, az ezekhez harmonikusan illeszkedő ívelések esztétikuma látványos és egyedi művekké avatja e munkákat. S mindehhez többször applikálja természetes, talált anyagait, például kőveit. Ezek végső soron talált tárgyak, melyeket – újra?, át? – értelmez, s ekkor, a műben kapnak értelmet, s amikor részesei lesznek egy műnek: erősítik a látvány hatását, mondandóját. Mindez így – néhány műnél – sajátos *textilkollázs* lesz. Formai szempontból igen fontos, hogy Láng-Miticzky Katalinnál a textilmű *kép* lesz. Sokszor a keret képteremtő attribútum, s

festménykaraktert teremt, jó értelemben, bár erőteljes fakturális hatásai a felületeket sokszor kiemelik a harmadik dimenzióba.

Kiállításának meghatározó darabjai azok a gobelinjei, melyek áttételes, de szuggesztív szakralitást hordoznak, így az *...és megrendült a föld...*, valamint az *...és megrengett az ég...* című kompozíciói, melyek a függőleges és átlós szerkezetben, szintén finom színértékváltásokkal, érzékletes szövésükkel erőteljesen hatnak. S centrális mű a *Tűzoszlop és kereszt*, melyben jelképiség és anyagszerűség szintetizálódik. A mű arra utal, hogy Isten miként bánik népével az Ótestamentumban és az Újtestamentumban. S ismét látható az apokalipszisre felfűzött gondolatiságú mű, amely a Biblia Jelenések könyvének emelkedettségét idézi.

Kiállításán láthattuk a textil és a festészet kapcsolatát oly módon, hogy textílijei mellett festményeiből is bemutatott egy kisebb válogatást. Ritka, hogy egy textilművész fest (mármint nem fonalat, hanem autonóm festményt), az sűrűbben előfordul, hogy más anyagokat használ, applikál műveibe. Láng-Miticzky

Láng-Miticzky Katalin:
Balaton fények /
Katalin Láng-Miticzky:
Lights at Lake Balaton
[2013] *szizál, gyapjú,*
fémzál, gobelin,
egyéni és vegyes
technika / sisal, wool,
metal thread, Gobelin,
individual and
miscellaneous
techniques
[140x360 cm]

Láng-Miticzky Katalin:
...és megrendült a föld... / Katalin Láng-Miticzky: ... then the earth shook...

[2013] *szizál, gyapjú, fémszál, gobelin-, egyéni és vegyes technika / sisal, wool, metal thread, Gobelín, individual and miscellaneous techniques*
[180x120 cm]



Fotó: Novák Kinga

Katalin kifejezetten festői ambíciókat ápol, sőt festői gyakorlatából is több művet láttunk, melyeken plasztikus képfelületeket hozott létre, igen összetett technikai megvalósításban, sok lazúrozással. Sok eszközt, anyagot használ, finom színezéssel, melyben szintén alkalmazza a kollázstechnikát. Felületei, faktúrái itt is külön izgalmat jelentenek, látványos felületkezeléssel, repesztésekkel, rétegzettséggel. Témái egyrészt kapcsolódnak a történelemhez (*Történelmünk törekvései*), másrészt kilépnek a világűrbe (*Kozmosz* sorozat, *Univerzum*). Munkái nem illusztratívák, noha szuggesztíven ráirányítják az adott mondandóra figyel-

műnket. Megközelítései tehát egyáltalán nem formai kísérletezések, hanem mindig nagyon is erős gondolati alapokra építkeznek.

Köztudott, hogy 2015 a fény éve, sok képzőművészeti, vizuális program kapcsolódik e fontos mottóhoz. A művész ehhez is jól illő címet adott kiállításának: *Nap-fény*. S valóban: a tárlatot, ha a Nap nem is tudta fénnel ellátni, mégis annak egésze jótékony hatású *fénnyel* volt betérítve. Emelkedett, komoly, ám nem szorongató és nem neurotikus ez a kiállítás. Láng-Miticzky Katalin talán a művészetet is hitnek fogja fel, így mindannyian hinni tudunk benne. S a látottak hitből *bitelességet* is teremtettek.

FELEDY BALÁZS
művészeti író

(*Láng-Miticzky Katalin Nap-fény* című kiállítása. Duna Palota, Budapest, 2015. szeptember 11–október 9.)

Láng-Miticzky Katalin: Kozmosz II. / Katalin Láng-Miticzky: Cosmos, II

[2014] *márvány- és gránitporok, gélek, olaj, olajfestés, egyéni és vegyes technika / marble and granite powder, gels, oils, painting, individual and miscellaneous techniques* [65x65 cm]



Fotó: Novák Kinga

Schrammel Imre keramikusművész gyűjteményes kiállítása a Szombathelyi Képtárban

■ Schrammel Imre Kossuth-díjas keramikusművésznek ez év július 9-én Szombathelyen a Képtárban megnyitott gyűjteményes kiállítása különleges és felémelő esemény volt. Nemcsak azért, mert egy nagyon szép, a művész egész életpályájának keresztmetszetét – 1954-től 2015-ig – bemutató gazdag tárlatot tekinthetett meg a közönség, hanem azért is, mivel a művész szülővárosára hagyja életművét. A közeljövőben itt épül majd meg a Szombathelyi Képtár földszinti részében a Schrammel-múzeum.

Schrammel Imre a magyar kerámiaművészet megújítója. A Magyar Iparművészeti Főiskolán 1957-ben végzett, ahol mesterei Borsos Miklós és Gádor István voltak. Fekete György, a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) elnöke megnyitóbeszédében kifejtette, hogy Schrammel Imre munkássága korszakalkotónak tekinthető. Schrammel volt tudniillik az első olyan keramikusművész, aki radikálisan szakított a kispasztika negédes világával. Szobrászati értékek költöztek be nála a kerámiába, művei ezáltal izgalmasakká váltak. „Az t valószínű, amilyen az anyag szeretne lenni, ha önmaga is gondolkodni tudna” – mondta beszédében Fekete György.

Schrammel Imrét már a hetvenes évek vége felé foglalkoztatni kezdte az a kérdés, hogy vajon mi történik akkor, ha az ember által megalkotott geometrikus formát egy erős külső vagy belső hatás éri. A megformázott, de még ki nem égetett porcelánalkotásokat különböző módon vetette alá roncsolásnak, a lövés és a robbantás technikájával egy új formanyelvet teremtve. A *Schrammel-napló* (2014) szombathelyi könyvbemutatóján a művész elmondta, hogy ha lassított felvételen néznénk meg a lövedék behatolását az anyagba, akkor láthatnánk, hogy miként rendeződik át a struktúrája. Először sokkal nagyobbra tágul, majd összehúzódik a végleges lőtt nyílás méretéig. Más a helyzet a robbantásnál, ott az élek sérülnek legha-

marabb, akárcsak az épületek esetében. Konklúzió: a természet az ember által megteremtett sarkításokat visszafinomítja, lágyítja és gömbölyíti. Érdekes kísérleteinek eredményeiből a képtári kiállításon is bemutatott néhányat.

Schrammel Imrét mindig is nagyon vonzotta a természet és a lét kérdése. Sokat járt ki a Rába-partra. A hordalékban különös tárgyakat sodort mindig a víz. „*Mintha elsüllyedt mítoszok, álom- és gondolatfoszlányok, az emlékezetben felbukkanó, eltűnő emlékképek zsúfolódásának össze abszurd, szürreális kompozíciókká.*”¹ Egyszer a bugaci puszta kiszáradt szikes tavának medrében madártetemet talált, amelyet az iszappal együtt kiemelt, majd azt kiegészítette. A magas hó hatására nem maradt egyéb, mint szárnyát széttárt – halála után is repülni induló – madárcontváza. A kiállításban is szerepelnek a domborművek között ilyen különleges effektusú alkotások. Ezzel a témával aztán tudatosan is elkezdett foglalkozni, többször és többféleképpen is feldolgozva. Az élet, a halál és a kettő határa – vajon van-e értelme az életnek? Nincs, az élet csak van – vallja a művész.

A Szombathelyi Képtárban kiállított alkotások között szerepel a művész *Minótauros* sorozatából is jó néhány. Bikafejű, mitologikus lényét állandó partnerével különböző összefonódott pózokban ábrázolja. Az álom és a valóság keveredik, gabalyodik össze, akárcsak az életben. A mitológiai téma mellett helyet kapnak a biblikus témák is, Keresztelő Szent János és Krisztus-torzók.

Schrammel Imre természetesen nem csak kis és közepméretű műveket alkotott élete során. Voltak óriási murális munkái is, mint például a hegyeshalmi határátkelő vámcsarnokának samottreliefje vagy a ballassagyarmati Reménysugár Gyermekegkothon terrakotta szélfogó fala. A tárlaton ezekből a monumentális alkotásokból az új Nemzeti Színház oldalhomlok-

**Schrammel Imre:
Bagoly (részlet) /
Imre Schrammel:
Owl (detail)**

[1977] *samottos
kőcserép, a teljes
méret: 90x54 cm /
stoneware with
chamotte, full size:
90x54 cm*

zatának egyik alakját csodálhatjuk meg 1:1 méretben, óriásmolinón.

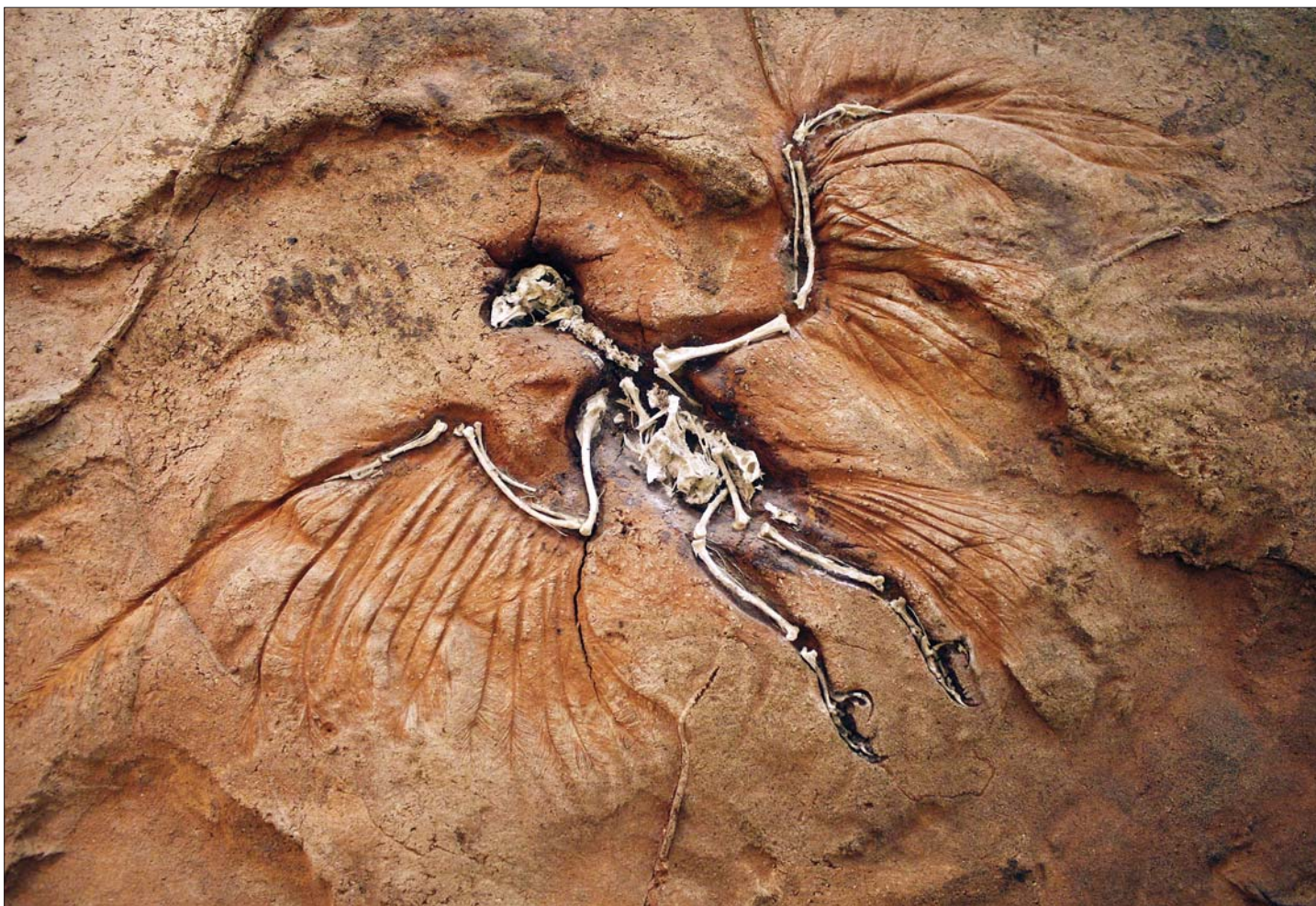
A művész életpályáját bemutató kiállításban szerepelnek még ezeken kívül kapuk – amik ugyan kifelé nyitnak a világ felé, de amik egyben beszorítanak minket, embereket a természetből egy mesterségesen megteremtett belső, épített, falakkal lehatárolt világba. Megtekinthetők még samott férfi- és női aktszobrok, valamint időskorú férfi- és női fejek samottból.

Az 1956-os események ötvenedik évfordulójára utalnak a *Mulandóság* sorozat darabjai. Itt is az elmű-

lás, a lét és az emlék kérdését feszegeti az alkotó a porladó emberalakokat bemutató domborműveiben.

Magától értetődően helyet kapott a tárlaton a Prima Primissima díj Zsolnay-eozinmázias porcelán-szobra is, melyet a világhírű Kincsem lóról mintázott Schrammel Imre, és amelynek egyik példányát 2007-ben ő maga is megkapta mint díjazott.

Legújabb munkái közé tartoznak a téglá formájú, sajátos technikával megalkotott épületkerámia-ötletek és épületplasztikai kísérletek, melyeket nagyobb épületfelületek kialakításán lehet majd alkalmazni.



Fotó: Nagy Zoltán



**Schrammel Imre: Flört /
Imre Schrammel: Flirt**
[2010]
kőcserep / stoneware
[30x23x13 cm]

Fotó: Nagy Zoltán



Schrammel Imre:
Szerelmespár II. /
Imre Schrammel:
Lovers, II
[1986]
rakuzott kerámia /
ceramics, raku
[23x28x31 cm]

Fotó: Nagy Zoltán



Természetesen a kiállításból nem hiányozhat a kilencvenes években a Herendi Porcelánmanufaktúrának tervezett porcelán *Karnevál* sorozat, melyet a gyár bocsátott a múzeum rendelkezésére. Ezeknek a figuráknak a megszületésével a nagy múlttal rendelkező manufaktúra meg tudta tartani pozícióját a világ porcelánpiacán. Erre a legjobb bizonyíték, hogy húsz év elteltével is kuriózumnak számítanak ezek a különleges, bármely ország gyűjtőinek nívumot jelentő maszkos alkotások.

Ebből a kiállításból is világosan kitűnik, hogy Schrammel Imre életműve egyedülálló. Magas szín-

vonalú, óriási mesterségbeli ismeretekkel bíró keramikus-szobrász, aki alázattal kezeli az anyagot, és kihozza belőle, amit az magában rejt, hozzáadva nem mindennapi személyiségét.

CEBULA ANNA
művészettörténész

(Schrammel Imre gyűjteményes kiállítása. Szombathelyi Képtár, Szombathely, 2015. július 9–december 17.)

Jegyzet

1. Schrammel. Bevezető tanulmány: Kernács Gabriella.
Magyar Képek Kiadó, Veszprém–Budapest, 2009, 22.

Schrammel Imre:
Hordalék Krisztus /
Imre Schrammel:
Sediment Christ

[1984]

kőcerép / stoneware
[45x69 cm]

Vogel Frigyes budapesti lakatosmester és acélszékei

Adalék az ipari bútorok magyarországi történetéhez

■ Bár az utóbbi években mind a műgyűjtők, mind a kutatók részéről fokozódó érdeklődés mutatkozik a két világháború közötti időszak szigorúan funkcionális szempontok alapján tervezett és kivitelezett ipari bútorai iránt, a műfaj magyarországi emlékeiről még igen szegényesek az ismereteink.¹ É tárgyak a maguk korában kimagasló értékkel nem bíró tömegcikként készültek – ha megsérültek, rendszerint kidobták vagy ócskavasként értékesítették őket, így mára rendkívül kevés maradt belőlük. Alkotójuk csak ritkán ismert, noha fontos láncszemet alkotnak a hagyományos bútorművészség és a design között.

A fentiek miatt kivételes jelentőségű az a háromlábú műhelyszék, amely a közelmúltban jutott az Iparművészeti Múzeum tulajdonába, és annak négylábú, háttámlával kiegészített párdarabja, amely nem sokkal korábban egy budapesti magángyűjteményben bukkant fel. Mindkét szék jelzett, készítőjükről pedig – alkalmasint szerencsés véletlenek sorozatának köszönhetően – meglepően sok információ áll a rendelkezésünkre. A székek acéllemezről sajtolt, lefelé keskenyedő hajlított lábakon állnak, amelyek alul acélkorongban végződnek, szerkezetük több helyen ponthegessztéssel megerősített. A lábazat ugyancsak acéllemezről sajtolt kerek tárcsához csatlakozik, ehhez csavarokkal rögzítették a rétegelt lemezből készített kerek ülőlapot. A rugós háttámlával felszerelt szék esetében a lábak gömb alakú tagozathoz kapcsolódnak, amelynek középső furatába csavarmentes tengely illeszkedik, így a szék magassága tetszés szerint állítható. Mindkét szék ülőlapja alatt préselt fémtábla található az alábbi jelzéssel: „VOGEL FRIGYES BUDAPEST / VI. VÁCI-ÚT 69. SZ. AUT. 916-93.”

A *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék* először 1909-ben említi Vogel Frigyest a helyi lakatosok között, műhelye akkor még a VI. kerületi Lehel utca 5. alatt működött.² A világháború után megjelent 1922–1923. évi

kötetben azonban már a VI. kerület, Váci út 69. cím szerepel³ (ez 1938 után a XIII. kerülethez tartozott). A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának archívumában pedig megtalálható az 1938-ban megjelent szabadalmi leírás, amelyet Vogel még 1936. augusztus 7-én nyújtott be a Magyar Királyi Szabadalmi Bíróságra az általa tervezett és forgalmazott acélszékek tárgyában.⁴ A leírás szerint a találmány korrigálja a vaslemezből előállított, addig ismert székek szerkezeti hiányosságait, lábainak rögzítése stabilabb, és jobban bírja a fizikai igénybevételt, alakja ugyanakkor tetszetős, így előnyösen használható iskolákban, irodákban, kórházakban, de akár magánlakásokban is. A szabadalmi leíráshoz Vogel mellékelte a szék néhány típusvariációjának rajzát, de megemlítette, hogy az a lényeges szerkezeti elemek módosítása nélkül többféle kivitelben is elképzelhető.

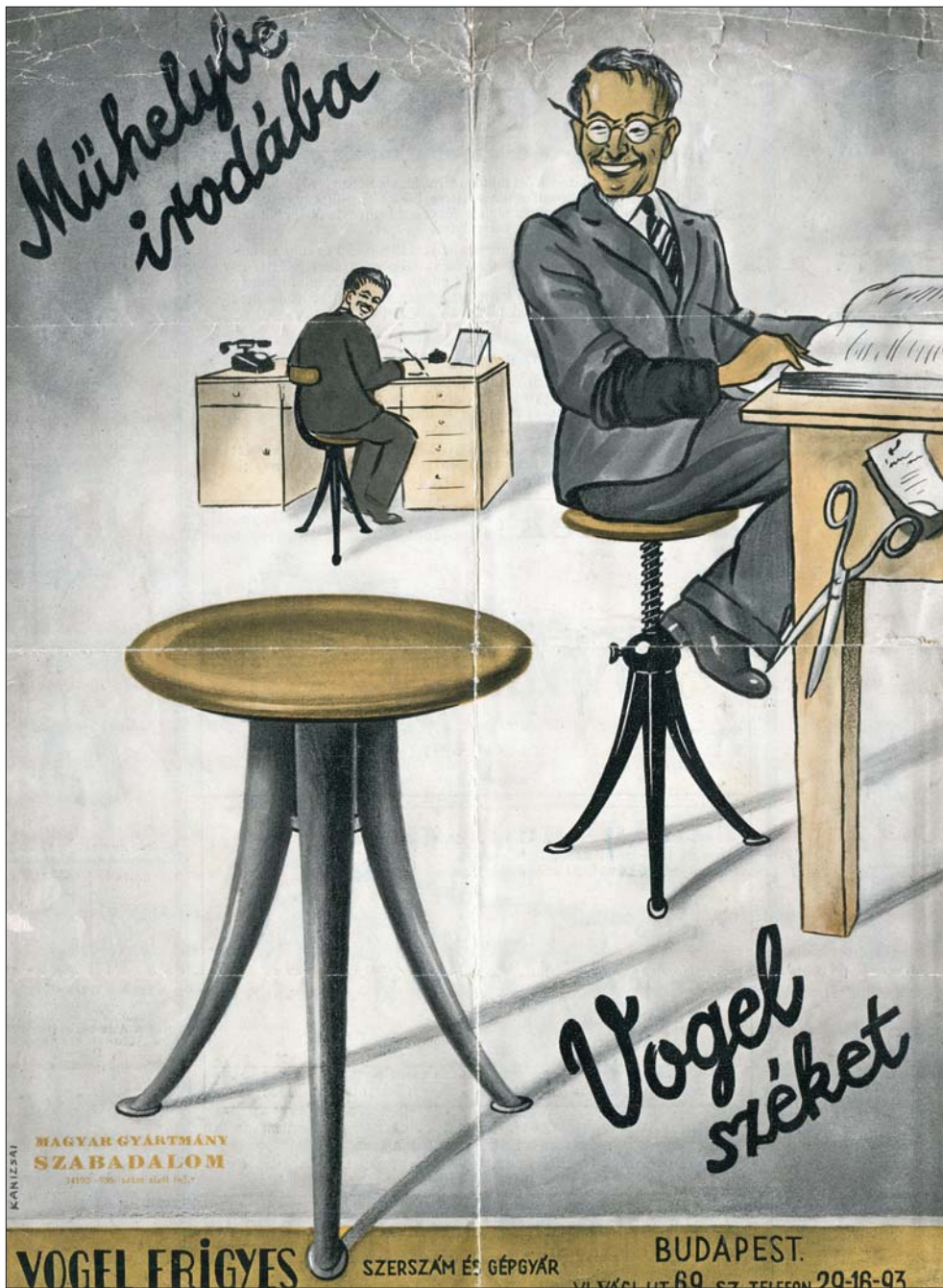
Az acél- vagy alumíniumcsőből készített bútorok a harmincas évek első felében Magyarországon is igen divatosak voltak, noha népszerűségük elsősorban a modernizmus iránt fogékonyabb, szűk vásárlói rétegre korlátozódott. Abban az időben számos hazai tervező, illetve kisebb-nagyobb üzem foglalkozott csőbútorok gyártásával.⁵ A műhelyek, ipari üzemek számára készített bútorok esetében az acélváz korántsem számított olyan forradalmi újításnak, mint a lakberendezés területén, és rendszerint az esztétikai és az ergonómiai szempontok is másodlagosak voltak. Vogel székei azonban némiképp kiemelkednek az átlagos ipari bútorok közül, ívelt vonalú lábaik, kényelmes kialakítású ülőlapjuk és háttámlájuk igényesebb tervezői attitűdről tanúskodnak – no meg arról, hogy a mester sok mindent tanult, illetve ellesett a korszak neves alkotóinak munkáiból.

Vogel az általa feltalált, illetve továbbfejlesztett székeket több változatban is gyártotta. Ezt bizonyítja egy ugyancsak magángyűjteményben őrzött korabeli szó-



**Vogel Frigyes:
Műhelyszék /
Frigyes Vogel:
Workshop stool**

[cca. 1936–1938]
*hajlított, hegesztett
acéllemez; rétegelt
lemez, bükkfáborítás*
(*Iparművészeti
Múzeum, Budapest*)
*/ steel plate, bent,
welded, plywood,
beech covering*
(*Museum of Applied
Arts, Budapest*)
[47 x Ø 35 cm]

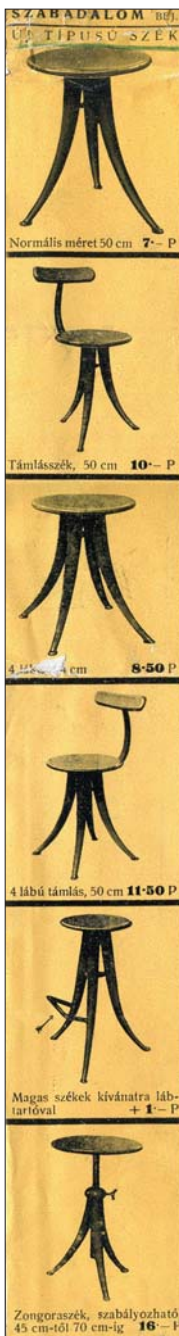


„Műhelybe, irodába
Vogel széket” szórólap /
‘Vogel chairs for the workshop
and the office’. Flyer

[cca.1936–1938]

j. b. l.: „KANIZSAI” (magántulajdon) /
signed bottom left: „kanizsai”
(private collection)

[32×22,5 cm]



Nincsen széke?

Úgy vegyen „**FIX**” név alatt forgalomban levőt és azonnal tartós széke lesz!

A „Fix” ülőke egy évtizedek óta minden téren használatban levő szék, mely tisztán és feketére lakkozott sajtolt acéllemezről, fölül pedig egy rétegelt lemezből mélyítve sajtolt és símára fényezett keményfa ülőlapból van összeállítva.

A síma talpsapkák és csőlábak megakadályozzák a padló és ruha sérülését. Dacára annak, hogy szerkezeténél fogva **elpusztíthatatlan** és minden javítás nélkül évtizedekig eltart, mégis könnyebb, mint bármely más fa- vagy vasszék, tetszetős formájánál fogva pedig közkedveltségnek örvendő és így fenti jó tulajdonságainál fogva nemcsak

irodáknban, iskolákban, várótermekben, intézetekben, kórházakban, magánházakban stb., stb.

helyeken használják, hanem rendkívüli szilárdsága folytán a modern **gyárak és műhelyek** egymásután cserélik ki a régi, rozoga vagy állandóan javításra szoruló nehéz székeiket az ideális tiszta, szép és könnyű „Fix” székekre.

Az új típusú acélszék a **legtökéletesebb** forma mellett **könnyű, tartósság** tekintetében pedig **utólérhetetlen** kivitelben kerül forgalomba.

Acélszék rétegelt lemezből készült fényezett keményfaülőkével, 10 magasságban



Magasság cm	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80
ár P	6-50	6-75	7-	7-	7-25	7-50	7-75	8-	8-25	8-50
Lábtartóval: csak kívánatra 60 cm-től	P	8-50	8-75	9-	9-25	9-50				
Támlával: méret sze int	3-	P-vel több.								

Támlás acélszék rétegelt lemezből készült fényezett keményfaülőkével, 10 magasságban



Magasság cm	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80
ár P	9-50	9-75	10-	10-	10-25	10-50	10-75	11-	11-25	11-50
Lábtartóval: csak kívánatra 60 cm-től felfelé	P				11-50	11-75	12-	12-25	12-50	

Méretetek: Azok lehetőleg betartatnak, de azokért felelősséget nem vállalok.

Az árak: Ab vasút Budapest.

Csomagolásért: 10 fillért számítok darabonként (csak a falapot göngyöljük papírba).

VOGEL FRIGYES SZERSZÁM-ÉS GÉPGYÁRT BUDAPEST, VI., VÁCI-ÚT 69. TELEFON: 2-916-93

Felül. kiadó: Vogel Frigyes

75896. — ATHENAEUM



„Műhelybe, irodába Vogel széket” szórólap hátoldala a különféle széktípusokkal, méretekkel és árakkal / 'Vogel chairs for the workshop and the office'. Flyer back side showing the different chair types, sizes and prizes

Vogel Frigyes: Támlás szék, állítható magasságú ülőlappal / Frigyes Vogel: Backed chair, with height adjustable seat

[cca.1936–1938]

hajlított, hegesztett acéllemez; rétegelt lemez, bükkfaborítás (magántulajdon) / steel plate, bent, welded, plywood, beech covering (private collection)

[80–105 x Ø 35 cm]





Fotó: Sándor Ákos

rólap, amelynek hátoldalán a „FIX” márkanév alatt forgalmazott acélszékek különféle típusai láthatóak. A háromlábú műhelyszéket – háttámlával vagy anélkül – tízféle méretben kínálták, de volt négylábú, állítható magasságú vagy épp lábtartóval kiegészített változat is. Ezeken túl, amint arra a szabadalmi leírás szövege is utal, az igény szerint variált szerkezeti elemekből további típusokat is összeállíthattak, hiszen a korábban említett, magántulajdonban fellelt négylábú szék nem szerepel a hirdetésen. A termelés kisipari kereteire utal ugyanakkor a szórólap méretekre vonatkozó megjegyzése: *„Azok lehetőleg betartatnak, de azokért felelősséget nem vállalok.”*

Vogel Frigyes a múlt század első felében Budapesten működő számos iparos és vállalkozó egyike volt, aki ugyan nem tett szert nagy hírnévre, de évtizedeken át tisztességgel megélt a munkájából. Életéről legtöbbet az ellene 1950-ben lefolytatott büntetőeljárás irataiból tudhatunk.⁶ 1950. április 20-án az ÁVH őrizetbe vette az akkor 68 éves Vogelét, miután egy házkutatás alkalmával mintegy 100 kilogramm cukrot, 70 kiló lisztet, valamint nagyobb mennyiségű zsírt, sót és szappant találtak XII. kerületi Szamáoca utca 10. alatti házában. A házkutatáshoz, hatósági tanúként, a szomszédos 12. számú házban lakó Márffy Ödön festőművészt és feleségét, Hacker Franciskát, „Cseszkát” rángatták a helyszínre. A vád szerint Vogel tette veszélyeztette a közellátást, és valótlan hír terjesztésének vétségét is elkövette, ugyanis a rendőrségi jegyzőkönyvek szerint amikor előzetesen a Széll Kálmán téri közértben bevásárolt, azzal magyarázta, miért van szüksége ekkora mennyiségre, hogy rövidesen újabb háború kezdődhet, és „nem akar éhen halni”. A nyolc nappal később megtartott tárgyaláson öt év fogházbüntetésre ítélték, de a fellebbezés után másodfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság még az év októberében az ítéletet öt hónap fogházra enyhítette, amelyet az öreg Vogel előzetes letartóztatása alatt már letöltött, ezért szabadlábra helyezték.

A kihallgatási és tárgyalási jegyzőkönyvekből, valamint a csatolt dokumentumokból rekonstruálható Vogel életútja. A Turóc vármegyei Valcsán (ma Valča, Szlovákia) született 1881. december 27-én, apja Vogel Miksa, anyja Telsch Karolin volt. Négy polgárit



Préselt fémtábla a gyártó jelzésével a műhelyszék alján / Pressed metal plate with the sign of the manufacturer on the bottom of the workshop stool

végzett, majd lakatosnak tanult. Először 1902-ben vonult be katonának, Pólában a haditengerészetnél teljesített szolgálatot mint hajógépész. 1906-ban szerelt le, ezt követően önálló lakatosmesterként dolgozott Budapesten. 1914-ben újból behívták és az első világháború idején is a haditengerészetnél szolgált. A húszas évektől a Váci út 69. szám alatt volt önálló műhelye, ahol változó létszámú alkalmazottat, 8-10 segédet és 3-4 tanoncot foglalkoztatott. A műhely a második világháború után is működött, de akkoriban csupán 2-3 segéddel, a legutolsó években pedig Vogel már egyedül dolgozott. Tudjuk azt is, hogy 1938-ban járt a lipcsei nemzetközi vásáron, ugyanis hozott magával egy 1938. március 12-i díszbélyegzővel ellátott, Adolf Hitlert ábrázoló képes levelezőlapot, amelyet a vásár látogatóinak osztogattak, és Vogel – szerencsétlenségére – véletlenül megőrizte azt egyéb iratai között. A házkutatás alkalmával megtalált képeslapot az első fokon eljáró bíróság súlyosbító tényezőként értékelte, mint a vádlott náci szimpátiájának bizonyítékát. A feljebbviteli tárgyaláson azonban elfogadták Vogel védekezését, miszerint a lapot csak a rajta lévő alkalmi postabélyeg és bélyegző miatt őrizte meg, és – tekintettel zsidó származására – a fasiszta nézetek gyanúja alól is tisztázták. Aránylag későn, 1940-ben nősült meg; római katolikus vallású felesége, Virágh Júlia révén részben mentesült a zsidókat sújtó rendelkezések hatálya alól, de 1944-ben végül áttért az evangélikus hitre. A háborút követően tovább dolgozott Váci úti műhelyében, de egészsége megromlott. Szabadulása után alig másfél évvel, 1952. május 11-én halt meg Budapesten. Gyermeük nem

lévén, valamennyi ingó és ingatlan vagyonát feleségére hagyta.⁷ Egykori műhelyének nyomait az 1970-es években tüntették el végleg, helyén ma a Róbert Károly körút és a Váci út kereszteződésénél épített forgalmas közlekedési csomópont található.

A cikk elkészítéséhez nyújtott segítségükért Sándor Krisztiánnak és Sándor Ákosnak (FabriCara conception) tartozom köszönettel, akik önzetlenül rendelkezésemre bocsátották kutatásuk addigi eredményeit.

SEMSEY BALÁZS
művészettörténész

Jegyzetek

1. A külföldi példakról I. Brigitte Durieux: *Le mobilier industriel. Quand l'utile devient style*. Aubanel, Paris, 2009; Brigitte Durieux – Laziz Hamani: *Objets cultes du mobilier industriel*. Éditions de la Martinière, Genève, 2012; előbbi recenzióját: Wolfgang Hornik: *Industriemöbel. Sammler Journal*, Juli 2011, 58–66; valamint a bécsi Museum für angewandte Kunst 2011-ben rendezett kiállítását és annak katalógusát: Sebastian Hackenschmidt (et al.): *Industriemöbel – Prototypen der Moderne*. MAK, Wien – Verlag für Moderne Kunst, Nürnberg, 2011.
2. *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék*, 1909 (XXI. évf.), 923.
3. *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék*, 1922-23 (XXVIII. évf.), 917.
4. Szabadalmi leírás, 117621. szám. XVI/f. osztály. – V. 3524. alapszám. (Megjelent 1938. január 15-én.)
5. Horányi Éva: Irányzatok és irányadók. Modern törekvések a harmincas évek magyar bútorművészetében. In: *Art deco és modernizmus. Lakásművészet Magyarországon 1920–1940*. Kiállítási katalógus. Szerk. Horányi Éva. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2012, 49–50.
6. Budapest Főváros Levéltára [BFL] VII.5.e 4010/1950.
7. BFL VII.12.e 164/1952. (Az 1952. április 17-én kelt végrendeletet 1952. június 6-án hirdették ki.)

Határok / Borders

A KKMM – Nemzetközi Kerámia Stúdió szimpóziumának
zárókiállítása a Museion No.1-ben

„Énem:
gömb-alakú otthonom.
Ha kitekintek a résen,
a tarka világot láthatom
örvénylésben.”
(Weöres Sándor: *Én és a világ*)



■ 2015. szeptember. Az Üllői út elején, a Museion No.1 galéria áttetsző ablaküvegén fehér feliratra lehetünk figyelmesek: *Határok / Borders*. Napjainkban az Európát érintő migrációs kérdések miatt különleges aktualitással telítődött e szó: *határok*. A galéria üvegeken át felsejlő terében, első látásra talán mégsem ez a kontextus került a középpontba. De mit is láthatunk a kiállításon?

Kalauzunk a – galériában is elérhető – kiállítási meghívó, amely alapvető információkat tartalmaz. A szimpózium és a kiállítás résztvevőinek felsorolászerű említését: Erna Aaltonen (Finnország), Ekaterina Borisova (Kirgizisztán), Fusz György (Magyarország), Sarah Honeyman (Norvégia), Audrius Janusonis (Litvánia), Kádasi Éva (Magyarország), Kemény Péter (Magyarország), Wendy Kershaw (Nagy-Britannia), Richard Notkin (Amerikai Egyesült Államok), Pázmándi Antal (Magyarország), Szabó Ádám Csaba (Magyarország).

További egyedüli „kiállításvezetőink” azonban már csak maguk a műalkotások. Így lehetőségünk nyíltat

Wendy Kershaw: The Border Between Being Awake and Sleep I–III. / Wendy Kershaw:

The Border Between Being Awake and Sleep, I–III

[2015] I., III.: kobalt-oxidál színezett porcelán, matricás, aranyozott; II.: vörös creaton, színtesttel színezett / I, III: porcelain coloured with cobalt-oxide, transfer, gilded, II: red creaton, pigment-coloured [I–III.: 16,5x36 cm, 17x29 cm, 15,5x32 cm]

a „határok feszegetésére” is – a művek szubjektív interpretációjára. A rendkívül szélesre mélyíthető értelmezési mederben fontos kijelölnünk két „határkövet”. Az első az 1970-es évekhez, a kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdió (NKS) létrehozásának gondolatához vezet minket. Probstner János, a stúdió alapítója kezdetektől fogva a határok nélküli világ szükségességét hirdette. A művészek számára az NKS a város központjában álló, falakkal és épületekkel körülvett sziget – a stúdió neve harminc év elteltével is hívószó –, 2012-től Szegegy Zsolt keramikusművész a vezetője. 2015 augusztusában megrendezték a *Határok / Borders*

elnevezésű nemzetközi kerámiaszimpoziumot.¹ A második határkő már szigorúan jelenünk – kerámiaművészeti – határait állítja eléünk. A szimpózium célja a kortárs kerámiaművészet kérdéseinek vizsgálata volt. A középpontba a forma analízise került.

Az értelmezés szabadsága természetesen nem csak a kiállításlátogatók kiváltsága, így a galéria terében tizenegy, különböző határdefinícióval találkozunk. A kiállított művek kohézióját a *határ* szó, az anyagbeli és technikai választások, illetve az európai vagy keleti kultúrkörre való utalások jelentik. Ezek alapján szinte láthatatlan, pókháló-finomságú szálakkal párhuzam-



Fotó: Friedrich Krisztina

Szabó Ádám Csaba:
The Space Between /
Ádám Csaba Szabó:
The Space Between
 [2015] KS 21-es
 samottos massa, fa-
 tüzelésű kemencében
 égetett, legnagyobb
 magasság: 44,5 cm /
 KS 21 body with
 chamotte, wood furnace
 fired, maximum
 height: 44,5 cm



Fotó: Friedrich Krisztina

←
Wendy Kershaw:
Between Wakefulness
and Sleep (két nézet) /
Wendy Kershaw:
Between Wakefulness
and Sleep (two views)
 [2015]
 kobalt-oxidral
 színezett porcelán,
 matricás, aranyozott,
 magasság: 20 cm /
 porcelain, coloured
 with cobalt- oxide,
 transfer, gilded,
 height: 20 cm

ba állíthatunk alkotásokat, de egyúttal párbeszédet is indíthatunk a művek között. Ugyanakkor a *határ* szó ebben az esetben elválasztó erővel is rendelkezik. Gondoljunk csak definíciójára: „egy területet, folyamatot, jelenséget *elválaszt* más hasonlótól”. Viszont itt talán éppen ennek segítségével mutathatók ki a művek egyéni sajátosságai, értékei – határai.

Képzeltetbi kiállításlátogatásunk² első állomása Wendy Kershaw *The Border Between Being Awake and Sleep* (Határ ébrenlét és álom között) című porcelán falképsorozata. A három darabból álló sorozat a valóságtól való elszakadásunk egyik fázisát, az ébrenlét és az alvás különleges határát vizualizálja: „*A félálom mint lóp terül / ébrenlét és alvás között. / Benn ellazulnak lassudan / a gondolkodás pántjai. // Hegyi tájak suhannak át / és titkos, ajtótlán falak / és kanyargó, zárt udvarok, menni csak cél nélkül lebet. // Szók ötlenek fel, mondatok, / egy más világ rendje szerint. / Lámpát gyujtok, hogy leírom, / de mint szitán át, elfolyók.*”³ A Kershaw által al-

kalmazott porcelánfestési eljárások és színek szintén e fátyolszerű világot idézik meg. Posztamensre állított alkotása, a *Between Wakefulness and Sleep* (Ébrenlét és álom között) műfajilag is „határbontó”, hiszen egy porcelánlapokból álló porcelánkönyvet láthatunk. Műveinek mesészerű képvilága Alfred Tennyson (1809–1892) és John Keats (1795–1821) költeményeit idézik. Másrészt három, Kínában tett látogatása – Csingtöcsenben, Sanghajban, a FuLe International Ceramic Art Museumban (Senhszi tartomány) – szintén döntő hatást gyakorolt művészeti formanyelvének alakulására. Álmaink hátrahagyásával határaink közötti kalandozásunkat a térben folytathatjuk: *The Space Between* (Köztes tér). Szabó Ádám Csaba alkotása majdnem teljesen körüljárható, minden nézőpont új izgalmat rejt. A korongozott, majd elmetszett, fatüzelésű kemencében égetett elemek egymás mellé illesztésével határtalan értelmezési lehetőséget kínál fel. A hagyományos kiállításlátogatás határai is feloldódnak: egy-

re közelebbről és közelebbről szeretnénk szemügyre venni a formák faktúráját, értelmezni a pozitív és negatív formai játékot. Az elemek közötti tér – avagy hiány – minden nézőpontból újraértelmeződik. Az így létrejövő „örvénylés” különösen izgalmas. A mű egy-egy elemét, vagy egészét szemlélve a határookra vonatkozó kérdéseink zavarba ejtően feloldódnak, ugyanis egyszerre érezzük magunkat kint és bent, a térben és azon kívül. Szabó Ádám Csaba egykori mesterének,⁴ Kemény Péternek az alkotásaiban (*Megalit*, *Fekvő kapu*) a formák és az anyagok rendkívüli finomsággal „olvadnak egybe”. Két eltérő anyag alkalmazása a formák párbeszédét is erősíti – törekenység és

szilárdság kivételes kapcsolata, vagy határai. *Fekvő kapu* című munkája szintén erre a materiális ellentétre épül. A galéria kirakatába helyezett mű rejtélyes fehér lépcsőinek fényei és árnyai, a mindennapok forgatagában szinte folyamatosan változnak. A galéria előtt elhaladó járókelők árnyai fel-le futnak a lépcsőfokokon: „napról napra, lépcsőről lépcsőre [...]”⁵ A műalkotás materiális ellentéte szinte szakrálissá transzformálja a két fehér lépcsősört magába foglaló középső elemet.

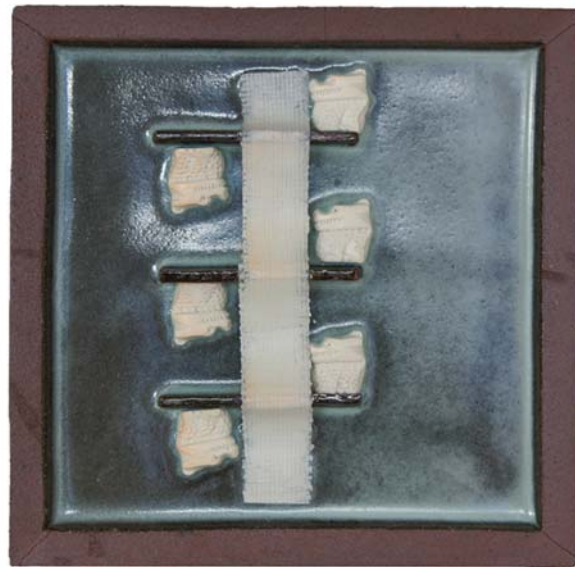
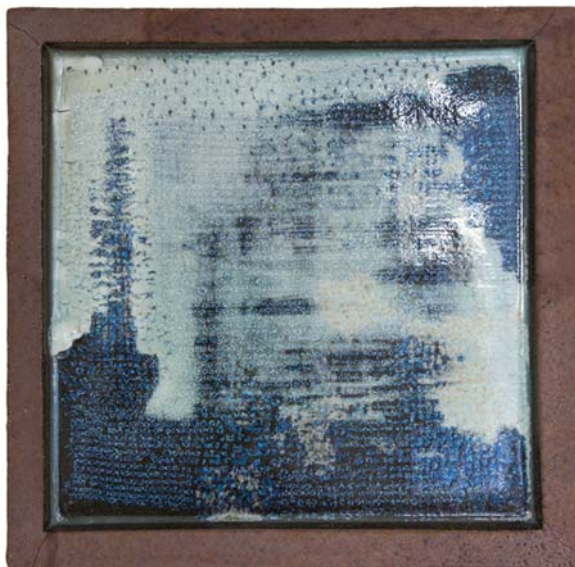
A galériában kiállított művek ikonográfiájában is felfedezhető az európai és a keleti kultúrkörre való utalás. Kádasi Éva falképsorozata alapján „keretekbe” foglaltan értelmezhetjük határaink létét és milyenségét.



Fotó: Friedrich Krisztina

**Kádasi Éva: Kerítés
I–IV., falképsorozat /
Éva Kádasi:
Fence, I–IV, wall
sculpture series**

[2015] *vörös creaton,
porcelánmasszával
festett üvegszövet,
szeladonmáz, fa-
tüzelésű kemencében
égetett, egyenként
36x36 cm /
red creaton, porcelain
body painted glass
fibre, celadon glaze,
wood furnace fired,
36x36 cm each*



**Erna Aaltonen:
Cím nélkül I–III. /**

**Erna Aaltonen:
Untitled, I–III**
[2015] *KS 21-es
samottos massa,
színtestekkel és
pigmentekkel
színezett, magasság
I–III.: 25 cm;
33,5 cm; 40,5 cm /
KS 21 body with
chamotte, body of
porcelain, pigment-
coloured, height:
I–III: 25 cm; 33,5 cm;
40,5 cm*

gét. A művészi kifejezőeszközök, például a világos és sötét színek, valamint a választott formák is ezek érzéketes kifejezését szolgálják. A négy részből álló sorozat első és utolsó darabjának festőisége mintegy külön keretet ad a műegyüttesnek. Az „ősit” – többek között – Erna Aaltonen tárgyai hordozzák. Művei fel-

rakásos technikával készülnek. A még nyers munkák felületét pengével érdesíti, az így keletkező barázdák a máz mezsgyéi lesznek. A tárgyakat az elnevezések (például *Magna*, *Rose*, *Nietos*) erőteljesen megszemélyesítik, így a vélt és valós funkció kérdése eltűnik. Csak a mű marad, mint egy – kerámia – „szobor”.



Kemény Péter: Megalith / Péter Kemény: Megalith

[2015] KS 21-es samottos massa, porcelánmassza, színtestekkel színezett, gázredukciós égetés, magasság: 44,5 cm / KS 21 body with chamotte, body of porcelain, pigment-coloured, gas reduction fired, height: 44,5 cm

A határok – és határaink – különfélék. Olykor hajszálvékonyak, szinte észrevétlenek, máskor erőteljesek, élesen elválók. A galériából kilépve művészet és valóság minduntalan felmerülő határkérdése vetődhet fel bennünk.

MONORI LAURA
művészettörténész-ballgató

(Határok / Borders. A Kecskeméti Kortárs Művészeti Műhelyek – Nemzetközi Kerámia Stúdió szimpóziumának zárókiállítása. Museion No.1, Budapest, 2015. augusztus 28–szeptember 25.)

Jegyzetek

1. <http://www.icshu.org/2015/borders/borders.html> (utolsó letöltés: 2015. szeptember 6.).
2. Jelen tanulmány – terjedelmi korlátok következtében – a teljesség igénye nélkül igyekszik bemutatni a kiállítás alkotásait. Az elemzett műalkotások a szerző által meghatározott tematikai egységeknek megfelelően kerültek kiválasztásra.
3. Weöres Sándor: Ébrenlét és alvás között. In uő: *Ének a határtalanról*. Magvető, Budapest, 1980, 57.
4. Szabó Ádám Csaba további mesterei: Kádasi Éva, Néma Júlia és Fusz György: <http://www.kortaronline.hu/2013/08/kepzo-szabo-adam/16864> (utolsó letöltés: 2015. szeptember 6.).
7. Márai Sándor: *Ami a Naplóból kimaradt – 1949*. Vörösváry Publishing, Budapest, 1999.

Kemény Péter: Fekvő kapu / Péter Kemény: Lying Gate

[2015] KS 21-es samottos massa, porcelánmassza, színtestekkel színezett, gázredukciós égetés / KS 21 body with chamotte, body of porcelain, pigment-coloured, gas reduction fired [25,5x25,5x9,5 cm]



Hírek

■ **Magukba zárt világok** – magyar és német autista művészek kiállítása látható 2015. október 8. és november 30. között a Tárt Kapu Galériában. (Budapest IX., Hőgyes Endre u. 2.) A tárlat anyagát az autista művészeket összefogó akku (Autismus, Kunst und Kultur e.V) és a Mosoly Otthon Alapítvány 7000 darabos gyűjteményéből válogatták.

■ **Az Év Háza díjakat** az Építészet Világnapja alkalmából adták át 2015. október 5-én az Építésszek Házában. (Budapest VIII., Öt-pacsirta u. 2.) A Magyar Művészeti Akadémia, a Magyar Építész Kamara és a Magyar Építőművészek Szövetsége védnökségével kiírt pályázatra 27 érvényes munka érkezett. A szakmai zsűri követendő példaként szolgáló épületeket, valamint átalakításokat jutalmazott. A fődíjat Borbás Péter

Szentendrén megépített ökológikus családi háza kapta *(kép)*. A MÉK különdíját Kovács Zsolt György, Beránková Jana és Kovács Dávid vette át veszprémi családi házuk tervezéséért, a MÉSZ különdíját pedig Földes Lászlónak és Sónicz Péternek ítélte a zsűri a pilisborosjenői Hosszúház tervezéséért. A díjadtóval egy időben nyílt meg a V4 Családi Házai kiállítás, melynek 10 magyar résztvevője idén a pályázók közül került ki.

■ **Pillangóhinta.** – Zuglóban, a Nagybecskerek téri játszótéren adták át az első olyan libikókát, melyen sérült és ép gyerekek együtt hintázhatnak, biztonságosan *(kép)*. A játékot kitaláló és megtervező MagikMe alapítói – mozgássérült gyerekeket nevelő szülők és ismerőseik – 2015 tavaszán indították el közösségi kampányukat, melyhez



Fotó: magikme

a magánadományozók mellé a nemzetközi Auchan az Ifjúságért Alapítvány is csatlakozott 11 ezer euróval. Így készülhetett el az első libikóka, melyet hamarosan a II., III. és XI. kerület játszóterein is követ egy-egy pillangóhinta.

■ **Weöres 100 – A megmozdult szótár.** A Petőfi Irodalmi Múzeum és a MOME Kreatív Technológia Labor munkatársai által összeállított tárlatot először 2013-ban mutatták be Budapesten a PIM-ben, a költő születésének századik évfordulóján. A vándorkiállítás most Pécsen a Janus Pannonius Múzeum Természettudományi Osztályának Szabadság u. 2. alatti kiállítóterében 2015. december 5-ig látható és megtekinthető. Az interaktív tárlat 11 játékos installáció keretében ismerteti meg Weöres Sándor életével és verseivel. Lehet itt verseket tapintani, gondolatokat fűjni, tenyérben fényszavakat szállítani, s kezünkben verset szavaló almát tartani.

■ **Tektonika és mobilitás** címmel kamarakiállítás látható az Iparművészeti Múzeum könyvtárának előterében. A tárlat bemutatja, hogy a múzeum építészeti, Lechner Ödön és Pártos Gyula milyen nemzetközi művészeti irányzatok tanulmányozása után alkották meg az Üllői úti páratlan épületet. A képen: Zsolnay falikút, kevert masszából készült cserép, kétszer égetve, ónmázzal



Fotó: alternatívenergia.hu



festve, fém-oxidokkal színezve. A 2015 szeptemberében nyílt minitárlat december végéig tart nyitva.

■ **Fresh Art 8** címmel a Debreceni Művelődési Központ, valamint a Bódva-völgyi és Érchegyeségi Kulturális Központ – Kassa Megye Kulturális Intézménye pályázatot hirdet fiatal képző-, ipar- és fotóművészek számára. A pályázat célja: új alkotások létrehozására készíteni és bemutatkozási lehetőséget nyújtani az ifjú művészeknek. Jelentkezni 2015. november 30-ig lehet, a művek beadásának ideje 2016. január 5–6. Bővebb információ a pályázatról a www.debrecenimuvkozpont.hu címen.

■ **Kötárban mutatják be az Országház egykori homlokzatdíszzeit.** A Kossuth tér északi oldalán helyreállított egykori szellőzőalagútban nyílt meg 2015. október 5-én az Országház Kötára, amely a Parlament felújításakor az épületről lekerült homlokzatdarabokat és a tér történetét mutatja be. A

40 millió téglából épített Országházra elhelyezett több mint félmillió burkolóké kétharmada cserélődött ki az épület átadása óta. Az enyészettől megmentett műtárgyak bemutatásával az egykori mesterek munkája előtt tisztelegnek.

■ **Makovecz Imre** 2015. november 20-án lenne 80 éves. Az évforduló alkalmából a Magyar Művészeti Akadémia és a Makovecz Imre Közhasznú Alapítvány konferenciával, hangversennyel, szoboravatással, könyvbemutatóval, díjalapítással és -átadással emlékezik a 2011-ben elhunyt építészre. Makovecz Imre mellsobrát Csikai Márta szobrászművész készítette, és a Pesti Vigadó épületében (Budapest V., Vigadó tér 2.) avatják fel.

■ **A rangos franciaországi Zooms 2015** nagydíjat Pörnecezi Bálint fotográfus nyerte *Figurák* című, Röszkén, a menekültekről készült portrészorozatával. A díj történetében először most fordult elő, hogy nem fényképezőgéppel, hanem telefonnal dolgozó fotós nyerte a díjat, mellyel pénzjutalom

nem jár, de két, húsz-húsz képből álló kiállítás rendeznek a munkáiból. Az egyiket Párizsban a Salon de la Photón, a másikat Kiotóban, a fotó- és fotótechnikai vásáron.

■ **Gombold újra!** – Megválasztották Közép-Európa legjobb divattervezőit. A Design Terminál ötödik alkalommal hirdette meg a Gombold újra! öltözéktervező-pályázatot, melyen idén hat ország versenyzői vettek részt. A döntő zárta Közép-Európa legnagyobb divatipari seregszemléjét, a Mercedes-Benz Fashion Week Central Europe programját. A nemzetközi zsűri 124 pályamunka közül választotta ki a húsz döntőt, majd a három győztest. A legjobb magyar tervezőnek járó Design Terminál Díjat Balogh Luca Enikő kapta *Landlocked* nevű kollekcijáért (*kép*). A teljes mezőny legjobbjának járó Visegrád Díjat öltözék kategóriában a szlovák Ester Kubisz nyerte el, szintén férfiruházattal. Kiegészítő kategóriában a cseh Sofya Samareva lett a győztes. A díjakat a Várkert Bazárban rendezett divatbemutató keretében adták át 2015. október 11-én.

